

EŞYA MÜSADERESİNİN TÜRK CEZA KANUNU’NUN (TCK) 54/1. MADDESİ KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ*

*Evaluation of Property Confiscation within the Scope of Article
54/1 of the Turkish Penal Code (TCK)*

Sultan ÖNDEŞ**

Özet

Mülkiyet hakkı, taşınır veya taşınmaz bir mal üzerinde sahibine tasarruf yetkisi tanıyan bir hak olup çağlar boyunca kutsal ve dokunulmaz olarak kabul edilmiştir. Ancak bir kimsenin, mülkiyet hakkını sınırsız bir şekilde kullanması kabul edilemez. Bundan ötürü hukuk sistemlerinde mülkiyet hakkını kullanmanın sınırları çizilmiş ve hukukun belirlediği sınırlar çerçevesinde mülkiyet hakkını kullanmayan kişilere ise devletin çeşitli müdahalelerde bulunabileceğine ilişkin yasal düzenlemeler yapılmıştır. Mülkiyet hakkına yönelik sınırlama içeren yasal düzenlemelerden biri müsaderedir.

Müsadere, failin gerçekleştirdiği suç nedeni ile suç ile bağlantısı bulunan eşya, kazanç veya maddi menfaat üzerindeki mülkiyetin, mahkeme kararı ile ortadan kaldırılarak devlete geçirilmesi sonucunu doğuran bir kurum olup 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun (TCK) “Güvenlik Tedbirleri” başlığı altında düzenlenmiştir. Müsaderenin konusunu oluşturan eşyanın faille ait olması şart olmadığından, müsadere üçüncü kişilerin mülkiyet hakkını da etkileyen bir kurumdur. TCK’da müsadere kurumu kazanç ve eşya müsaderesi olarak ikiye ayrılmıştır. Çalışma konumuz olan eşya müsaderesi TCK’nın 54. maddesinde düzenlenmiştir. Bu çalışmada müsadere kurumu, eşya müsaderesi ile sınırlı olarak incelenmiş ve eşya müsaderesinin tanımı, hukuki niteliği, eşya müsaderesine hükmedilebilmesi için gereken şartlar doktrindeki görüşler ve yargı kararları çerçevesinde ele alınmış ve uygulamada hata yapılan konulara değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mülkiyet hakkı, müsadere, eşya müsaderesi, orantılılık, hakkaniyet

Abstract

Property right is a right that assures the owners’ entitlement to dispose a real or movable asset. Indeed, it has been considered as sacred and inviolable throughout the ages. However, it is unadmissible for someone to use their property rights unrestrictedly. Therefore, in legal orders, the usage of a property is delimited by the law. Legal regulations have been made for state to intervene for those who do not use their property rights within the limits determined by law. Confiscation is one of the legal regulations that constrict one’s property rights. It is an institution that results in the seizure of property, earnings or material benefits related to the crime committed by the perpetrator by a court decision; and their transfer to the state. It is regulated under the title of “Security Measures” of the Turkish Penal Code (TCK) No. 5237. Because it’s not necessary

➤ Bu makale Etik Kurul iznine tabi değildir/This article is not subject to Ethics Committee permission.

➤ Makale Geliş Tarihi/Article Received Date: 20.05.2025

➤ Yayın Kurulu Kabul Tarihi/Editorial Board Acceptance Date: 22.07.2025

* Bu çalışma, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde hazırlanan “Türk Ceza Hukukunda Müsadere” başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

** Hâkim, Kemer Adliyesi, ondessultan8@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-5376-0415>.

that the subject of property belong to the perpetrator, confiscation is an institution that also affects the property rights of third parties. The institution of confiscation is divided into two in the Turkish Penal Code; earnings and property confiscation. The subject of the current study, confiscation of property, is regulated in Article 54 of the Turkish Penal Code. Regarding that, in this study, the confiscation institution was examined in a limited way with the confiscation of property and the definition of the confiscation of property, its legal nature, the conditions required for the confiscation of property. Confiscation of property was reviewed within the framework of the ideas in the doctrine and court decisions, and the errors that were made in the application were mentioned.

Keywords: Property right, confiscation, property confiscation, proportionality, equity

GİRİŞ

Müsadere, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) birinci kitabının “Güvenlik Tedbirleri” başlığını taşıyan ikinci bölümünde “eşya müsaderesi” ve “kazanç müsaderesi” olarak iki ayrı maddede düzenlenmiştir.

Doktrinde müsadere için, “işlenen bir suç karşılığı olarak suçlunun malvarlığının tamamı veya bir kısmı üzerindeki mülkiyetinin ortadan kaldırılması ve bu mülkiyetin kamusal karakter gösteren bir kuruluşa devredilmesi”¹, “kanunda yazılı olan hallerde belirli malların mülkiyetinin veya kazancın mahkeme kararıyla maliklerinden alınarak kamusal bir kuruma verilmesi”², “mahkûmiyetin sonucu olarak bir eşyanın ya da kazancın mülkiyetinin devlete geçmesi”³, “suçun icrasında kullanılan, suçun işlenmesine tahsis edilen veya suçun işlenmesinden meydana gelen eşya ile suç işlemek sureti ile veya suç işlemek dolayısıyla elde edilen malvarlığı değerlerinin failin elinden alınarak devletin mülkiyetine geçmesi”⁴, “suçlunun malvarlığının tamamının veya bir kısmının mülkiyetinin suçludan alınarak devlete geçirilmesi”⁵, “suç nedeniyle eşyanın veya kazancın mülkiyetinin devlete geçmesi”⁶ şeklinde tanımlar yapılmıştır. Buna göre müsadere, kanunda düzenlenen koşullar ortaya çıktığı takdirde bir kimsenin malvarlığı üzerinde bulunan mülkiyet hakkının sonlandırılarak, mülkiyetin devlete geçirilmesini sağlayan bir ceza hukuku yaptırımı olduğu şeklinde tanımlanabilir.

Müsadere, TCK'da “Güvenlik Tedbirleri” başlığı altında düzenlenmesine rağmen hukuki niteliği doktrinde çok tartışılmıştır. Müsaderenin hukuki niteliğinin ceza olduğunu düşünen yazarlara göre, güvenlik tedbirleri failin tehlikeliliği esasından hareket ederek geçici olarak uygulanır. Müsadere ise, failin tehlikeli olmasından ziyade, suçun kazanç kapısı olarak görülmesi esasından hareket eder

¹ Sulhi Dönmezer, Sahir Erman, *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku* (14nd edn, Der 2020) 173.

² Timur Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (16nd edn, Seçkin 2021) 662.

³ Nur Centel, Hamide Zafer, Özlem Yenerer Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş* (7nd edn, Beta 2011) 702.

⁴ Mahmut Koca, İlhan Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (15nd edn, Seçkin 2022) 666.

⁵ Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, Emin Alşahin, Kerim Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (16nd edn, Adalet 2022) 1008.

⁶ Uğur Ersoy, Sibel Can, ‘Eşyanın Dosyada Delil Olarak Saklanması Kararı Üzerine Bir İnceleme’ (2023) 14(53) *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 285, 286.

ve mülkiyetin kalıcı olarak devlet hazinesine girmesi sonucunu doğurur. Bundan dolayı, müsadere hukuki niteliğinin ceza olduğu kabul edilmelidir⁷. Müsaderenin hukuki niteliğinin güvenlik tedbiri olduğunu düşünen yazarlara göre müsadere kurumu, TCK’da “Güvenlik Tedbirleri” başlığı altında düzenlendiğinden müsaderenin hukuki niteliğinin kanun koyucu tarafından güvenlik tedbiri olarak belirlendiğinin kabul edilmesi gerekmektedir⁸. Doktrinde bir görüşe göre ise,

⁷ Bahri Öztürk, Mustafa Ruhan Erdem, *Uygulamalı Ceza Hukuku Ve Emniyet Tedbirleri Hukuku* (21nd edn, Seçkin 2021) 579; Nur Centel, ‘Yeni Türk Ceza Yasasında Cezalar Ve Güvenlik Tedbirleri Sistemi’ (2005) 9(1) *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 359, 367-368; Centel/ Zafer/ Çakmut’a göre, bir suçta kullanılan eşyanın müsadere edilmesi failin suç işlemesine bağlı olduğundan müsadere ceza veya cezanın sonucu olan ek bir yaptırımdır. Kanun koyucunun, müsadere kurumunu güvenlik tedbiri başlığı altında düzenlemesi kurumun, hukuki niteliğinin güvenlik tedbiri olduğu anlamına gelmez. Müsadere kurumu, Alman Ceza Kanununda olduğu gibi bağımsız bir başlık altında düzenlenmelidir. Centel, Zafer, Çakmut (n 3) 703; Özen’e göre, müsadere, yapısı, amacı ve sebebi ile güvenlik tedbirine uymamaktadır. Güvenlik tedbirinin düzenlenme sebebi tehlikeli olan kişi iken müsaderenin düzenlenme sebebi suçun kazanç kapısı olarak görülmesini engellemektir. Cezanın amacı ıslahatır ve müsadere yaptırımı ekonomik bir yaptırım olduğundan ve ekonomik ıslahattan söz edilemeyeceğinden müsaderenin hukuki niteliği cezadır. Mustafa Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (4nd edn, Adalet 2021) 1126; Katoğlu’na göre, maddi anlamda “ceza” mahiyetinde olan bir düzenlemenin, kanun koyucu tarafından “güvenlik tedbiri” başlığı altında düzenlenmesi o kurumun güvenlik tedbiri olduğu anlamına gelmez. Güvenlik tedbiri mahiyeti itibari ile failin toplum açısından oluşturduğu tehlikelilik durumunun giderilmesini amaçlar. Ancak TCK’nın 55. maddesinde düzenlenen kazanç müsaderesine ilişkin kanun gerekçesinde açıkça müsaderenin caydırıcılık özelliği olan bir yaptırım olduğu ifadesi, müsaderenin ceza yönünün ağır bastığını göstermektedir. Bkz. Tuğrul Katoğlu, *Ceza Normlarının Zaman Yönünden Uygulanması* (1nd edn, Seçkin 2008) 212; Mahmut Koca, ‘Türk Ceza Hukukunda Müsadere Yaptırımı’ (Lexpera Blog, 27.05.2020) <<https://blog.lexpera.com.tr/turk-ceza-hukukunda-musadere/>> erişim tarihi 15 Ekim 2024; Ali Rıza Çınar, ‘Aleyhe Değiştirme Yasağı Kuralı’ (2013) 19(2) *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* (Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan) 603, 653; Ersan Şen, *Yeni Türk Ceza Kanunu Yorumu* (Vedat 2006) 176-177; Güneş Okuyucu Ergün, ‘Suçta Kullanılmak Üzere Hazırlanan Eşyanın Müsaderesi’ (2021) 153 *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 169, 173.

⁸ Zeki Hafizoğulları, ‘Emniyet Tedbirleri’ (1991) 46(3) *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi* 45, 53; Koca, Üzülmüş (n 4) 662-663; Güngör/Toroslu’ya göre, müsaderenin hukuki niteliği konusunda her ne kadar doktrinde tartışmalar mevcut olsa da yeni TCK sistematigi açısından müsaderenin ceza niteliğinde olduğunu iddia etmek zor görünmektedir. Bkz. Devrim Güngör, Haluk Toroslu, ‘Müsadere Ve Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması İlişkisi Üzerine Kısa Bir Değerlendirme’ (2016) 65(4) *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 1967, 1969-1970; Tafran’a göre, müsaderenin hukuki niteliği ceza olsa idi kanun koyucu müsadereyi ceza yaptırım başlığı altında düzenlerdi. Ayrıca TCK 55. maddesine bakıldığında kazanç müsaderesinin amacının ödetime veya bastırma olmadığı suçun maddi yönden çekiçliliğini ortadan kaldırmak olduğu görülmektedir. Bkz. Adem Tafran, ‘Türk Ceza Hukukunda Kazanç Müsaderesi’ (2016) 7(13) *Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 11, 15; Özgenç, TCK’nın açık hükmüne rağmen doktrinde müsaderenin hukuki niteliğinin ceza olduğu yönünde tartışmaların bulunmasını eleştirmektedir. Bkz. İzzet Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (17nd edn, Seçkin 2021) 951; Kayhan İçel, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (7nd edn, Beta 2023) 751; Artuk, Gökçen (n 5) 975; Özen’e göre: müsadere özü, yapısı ve amacı itibari ile güvenlik tedbirlerinin özellikleri ile uyusmamaktadır. Güvenlik tedbirlerinin sebebi, tehlikeli olan kişi; amacı ise ıslahatır. Oysaki müsaderenin amacı kişinin tehlikeliliği değil suçun kazanç kapısı olarak görülmesinin engellenmesidir. Müsadere, ekonomik bir yaptırımdır. Ancak ıslahın ekonomik bir amacı bulunmamaktadır. Yazar eserinde müsaderenin hukuki niteliğinin güvenlik tedbiri olmadığını belirtmiş ancak niteliğinin ceza olduğuna ilişkin bir görüşe eserinde rastlanmamıştır. Bkz. Özen (n 7) 1126; Kemal Güler,

müsadere kurumunun uygulanması ile suç fikrini canlı tutan eşyanın failin elinden alınarak yeniden suç işlenmesinin önlenmesi amaçlandığından müsaderenin hukuki niteliği, güvenlik tedbiri niteliği ağır basan cezai tedbirdir⁹. Müsadereye hükmedilmesi için mahkûmiyet şartının aranmaması, TCK'nın 75/5. maddesinde düzenlendiği üzere önödeme kurumunun uygulanması nedeniyle kamu davasının açılmaması ya da açılmış olan kamu davasının düşmesine karar verilmesi gibi durumlarda da müsaderenin uygulanması müsaderenin hukuki niteliğinin güvenlik tedbiri olduğunu göstermektedir. Diğer yönden 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 223/3. maddesinde belirtilen nedenler ile sanık hakkında kusuru bulunmadığından ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gibi durumların, müsaderenin uygulanmasına engel teşkil etmemesi de müsaderenin hukuki niteliğinin güvenlik tedbiri olduğunu göstermektedir. Bu nedenlerle biz, müsaderenin hukuki niteliğinin güvenlik tedbiri olduğu kanaatindeyiz.

Çalışma konumuz olan eşya müsaderesi, TCK'nın 54. maddesinde, “(1) *İyiniyetli üçüncü kişilere ait olmamak koşuluyla, kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılan veya suçun işlenmesine tahsis edilen ya da suçtan meydana gelen eşyanın müsaderesine hükmolunur. Suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşya, kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli olması durumunda müsadere edilir. Eşyanın üzerinde iyiniyetli üçüncü kişiler lehine tesis edilmiş sınırlı ayni hakkın bulunması hâlinde müsadere kararı, bu hak saklı kalmak şartıyla verilir*” şeklinde düzenlenmiştir. Düzenlemeden anlaşılabileceği üzere, eşya müsaderesine hükmedilebilmesi için kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılan eşyanın bulunması¹⁰, eşya ile suç arasında irtibatın bulunması, eşyanın iyiniyetli üçüncü kişilere ait olmaması ve müsadere kararının orantılılık ve hakkaniyet ilkesine aykırı olmaması gerekmektedir.

Çalışmamızda öncelikle eşya kavramından ne anlaşılması gerektiği açıklanmış ve eşya müsaderesine hükmedilebilmesi için gereken şartlar, doktrin ve Yargıtay

⁹ ‘Türk Ceza Hukukunda Müsadere’ (2014) XVIII (3-4) *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 849, 855-856.

⁹ Mehmet Gödekli, *Ceza Hukukunda Güvenlik Tedbirleri Ve Muhakeme Usulü* (Adalet 2020) 438; *Giyik*’e göre, eşya müsaderesinde, eşyanın iyiniyetli üçüncü kişiye ait olması durumunda eşyanın müsadere edilememesi yine müsadereye konu eşyanın ortadan kaldırılması, tüketilmesi, elden çıkarılması veya herhangi bir neden ile müsaderesinin imkânsız olması durumunda bu eşyanın değeri kadar parasal tutarın müsadere edileceğine ilişkin düzenleme gibi müsaderenin ceza yaptırımına benzeyen yönleri olsa da müsaderenin amacı doktrinde belirtildiği gibi mülkiyetin devlete geçirilmesi değil suç fikrini canlı tutan eşyanın failin elinden alınarak yeniden suç işlenmesinin önlenmesi olduğundan müsadere “güvenlik tedbiri niteliği ağır basan bir cezai tedbir”dir. Bkz. Abdülbaki Giyik, ‘Eşya Müsaderesinin Olumsuz Koşulu: Eşyanın İyiniyetli Üçüncü Kişiye Ait Olmaması’ (2024) 30(1) *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi-Hukuk Araştırmaları Dergisi* 86, 93-94.

¹⁰ Karar verildiği anda suç ile bağlantısı olan eşyanın ortadan kaldırılmış olması halinde müsaderesine karar verilemeyecektir. Bkz. “*Bilirkişi raporlarında, suça konu barakanın tamamen yıkılıp, enkazının nakledilmiş olduğunun belirtilmesine göre infazı kabil olmayacak şekilde tesisin müsaderesine karar verilemeyeceğinin gözetilmemesi...*” Yargıtay 3. Ceza Dairesi, E 2007/13308 K 2008/4735, 28.04.2008.

kararları eşliğinde incelenmiştir. Yapılan inceleme neticesinde, uygulamada en çok hata yapılan konular tespit edilerek çözüm önerileri sunulmuştur.

I. EŞYA KAVRAMI

TCK'nın 54. maddesi gereğince müsadere kararı verilebilmesi için öncelikle bir eşyanın bulunması gerekmektedir¹¹. Eşya, üzerinde hâkimiyet kurmaya elverişli, insan dışı maddi varlığı olan, sınırlanabilen ve iktisadi değer taşıyan her şeydir¹². Bu durumda menkul ve gayrimenkul varlıklar ile canlı hayvanlar eşya kapsamında değerlendirilebilir¹³.

Doktrinde, nakledilmek için cesetten veya insandan alınmış uzuvlar ile cesedin eşya kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği ve müsadere karar verilir verilemeyeceği konusunda tartışmalar mevcuttur¹⁴. Bir görüşe göre eşya; üzerinde hâkimiyet kurulabilen, maddi varlığı ve ekonomik değeri olan nesnelerdir. Bu görüşü savunanlara göre canlı bir insanın vücudu müsadere edilemez ancak insan bedeninden ayrılmış olan saç, kan, diş gibi insan bedeninin parçaları vücuttan ayrıldıktan sonra eşya konumuna geçeceği için bu insan bedeninin parçaları müsadere konusunu oluşturabilir¹⁵. İnsan bedeni ile ayrılmaz bir şekilde bütünleşmiş olan takma diş, nakil yapılmış göz, böbrek gibi uzuvlar, protez kol, bacak gibi suni uzuvların müsadere; insan haysiyetinin dokunulmazlığı ilkesini ihlal edeceği için, insan bedeni ile bütünleşmiş olan uzuvlar müsadere edilmez¹⁶. Diğer bir görüşe göre ise, bir nesnenin eşya kabul edilebilmesi için mutlaka insan dışı nesne olması gerektiğinden insandan ayrılmış olan beden uzuvları da müsadere edilemez¹⁷.

¹¹ Zeki Hafizoğulları, Muharrem Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (16nd edn, Usa 2022) 504.

¹² Şeref Ertaş, Emre Cumalıoğlu, İlknur Serdar, *Eşya Hukuku*, (16nd edn, Barış 2021) 6; Ceza hukukunda eşya kavramı, özel hukuktaki anlamından daha kapsamlıdır. Doktrinde, bazı ceza hukukçuları eşyanın ekonomik değer taşıması gerekmediğini ifade etmektedir. Özen'e göre, eşyanın tanımında ekonomik değer taşıması unsuruna yer verilecek olursa ekonomik değer taşımayan taşınır malların hırsızlanması durumunda bu taşınır mal müsadere konusunu olmayacaktır. Bkz. Özen, (n 7) 1130; Yargıtay, "... Görüldüğü üzere, ekonomik değeri bulunmayan bir eşyanın imhasına karar verilebilmesi için; söz konusu eşyanın müsadereye tabi tutulamayacak nitelikte, dolayısıyla iadesine kararı verilebilecek eşya olması..." şeklinde verdiği karar ile ekonomik değeri bulunmayan eşyanın müsadere edilebileceğini belirtmiştir. Bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun E 2016/16-1161 K 2019/126, 21.02.2019.

¹³ Joachim Kretschmer, 'Ceza Hukukunda Suçun Kanuni Unsuru Olarak Eşya' (Çev: Kazım Furkan Ağkuş, Can Eralp Elibol) (2021) 3(2) *Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 157, 161; Yargıtay, suçun işlenmesinden elde edilen hayvanların eşya müsadere kapsamında müsadere edileceğine ilişkin kararlar vermektedir. Bkz. "Davaya konu kaçak hayvanların 5607 sayılı Kanun'un 13 üncü maddesinin birinci fıkrası yollamasıyla 5237 sayılı Kanun'un 54 üncü maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca müsadere" Yargıtay 7. Ceza Dairesi, E 2023/16408 K 2023/10544, 30.11.2023; Yargıtay 7. Ceza Dairesi, E 2023/5645 K 2023/10434, 29.11.2023.

¹⁴ Berrin Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (3nd edn, Adalet 2016) 800.

¹⁵ Artuk, Gökçen (n 5) 927.

¹⁶ Artuk, Gökçen (n 5) 927.

¹⁷ Öztürk, Erdem (n 7) 595.

Alman hukukunda eşya, maddi varlığı olan maldır. Buna göre, yaşayan insan eşyanın konusunu oluşturmaz ancak ceset ve insan bedeninden ayrılmış olan saç, kıl, yumurta, sperm gibi herhangi bir insan uzvu eşya olarak kabul edilir¹⁸. Hatta *Kretschmer* 'e göre, doğal olarak döllenmiş embriyo insan bedeninde olduğundan eşya sayılmaz iken suni olarak döllenmiş embriyo eşya sayılmalıdır¹⁹. Vücuttan ayrılan parçalar eşya niteliğine dönüşmekle birlikte vücudundan ayrıldıkları kişinin mülkiyetine girmektedirler. Bu durumda eşya sayılan varlıklar ceza hukukunun konusunu oluşturmaktadır²⁰. Buna göre, insan bedeninden ayrılan bir kol veya iç organlar gibi herhangi bir uzuv müsadere konusunu oluşturur²¹.

Paranın eşya niteliğinin bulunup bulunmadığı hususuna da değinmek gerekmektedir. *Hafizoğulları/Özen* 'e göre, maddi varlığı bulunan cisimler eşya olarak tanımlandığından para da eşya olarak müsadere edilebilirdir²². Yargıtay, para ve piyasaya sürülmesi yasak olmayan altın gibi ziynet eşyalarının kazanç müsadere konusunu oluşturduğundan bahisle TCK'nın 55. maddesi kapsamında müsadere karar vermektedir²³. Yargıtay, piyasaya sürülmesi suç teşkil eden avarı düşürülmüş milli servet altınlarını ise eşya olarak değerlendirmekte ve TCK'nın 54. maddesi kapsamında müsadere karar vermektedir²⁴.

Hak veya taleplerin müsadereye konu olup olamayacağı hususuna değinmek gerekirse doktrinde bu konuda görüş birliği bulunmakta olup, yazarlar eşyanın maddi varlığının olmasına üstünlük tanıyarak hak veya taleplerin müsadereye konu edilemeyeceğini belirtmektedir²⁵.

II. EŞYA MÜSADERESİNİN ŞARTLARI

A. Kasıtlı Bir Suçun İşlenmiş Olması

TCK'nın "eşya müsadere" başlıklı 54. maddesi, "...*kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılan veya suçun işlenmesine tahsis edilen ya da suçtan meydana gelen eşyanın müsadere hükmolunur*" şeklinde düzenlenerek yalnızca kasıtlı

¹⁸ Kretschmer (n 13) s. 161.

¹⁹ Kretschmer (n 13) s. 162.

²⁰ Kretschmer (n 13) s. 163.

²¹ Kretschmer (n 13) s. 163.

²² Hafizoğulları, Özen (n 11) 504.

²³ "Sanıkların evlerinde yapılan aramada ele geçirilen ve emanetin 2008/7945 sırasında bulunan ve nitelikleri belirtilen altınlar; döviz cinsinden yabancı paralar ile Türk paralarının TCK'nın 55. maddesi yerine 54. maddesi gereğince müsadere karar verilmesi yasaya aykırıdır..." bkz. Yargıtay 15. Ceza Dairesi E 2012/9917 K 2012/44079, 22.11.2012.

²⁴ Bkz. Yargıtay 8. Ceza Dairesi E 2022/6260 K 2024/1985, 29.02.2024.

²⁵ Artuk, Gökcen (n 5) 927; Koca, Üzülmüş (n 4) 663-665; Öztürk, Erdem (n 7) 595; Doğan Gedik, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre Müsadere (2nd edn, Yetkin 2016) 63.

suçlarda eşya müsaderesine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu durumda tasirle işlenen suçlarda eşya müsaderesine karar verilemez²⁶.

Müsaderenin güvenlik tedbiri olması nedeni ile “kasıtlı bir suçun işlenmesinde” ibaresinden kastedilen, kanuni tanıma uygun hukuka aykırı fiilin varlığıdır²⁷. Diğer bir ifade ile müsadereye hükmedilebilmesi için mahkûmiyet şartı gerekmemektedir²⁸. Nitekim failin akıl hastası olması veya yaşının küçük olması nedeni ile kusur yeteneğinin bulunmadığı durumlarda fail hakkında mahkûmiyet kararı verilmez. Ancak, müsadere güvenlik tedbiri olduğundan suç ile bağlantılı olan eşya müsadere edilir²⁹. Failin gerçekleştirdiği eylemin kabahat kapsamına alınması gibi, suç olmaktan çıkarıldığı durumlarda ise müsadereye hükmedilmez³⁰.

Müsadere kararı verilmesi için kasıtlı bir suçun icra hareketlerine başlanmış olması yeterlidir³¹. Suçun tamamlanmış olmasına gerek bulunmamaktadır³². Failin gerçekleştirdiği eylemin hazırlık aşamasında kalması durumunda ise suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşya, kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli olmadığı müddetçe müsadere edilemez³³.

B. Eşya İle Suç Arasında Bağlantının Olması

TCK’nın 54. maddesinde, “suçun işlenmesinde kullanılan eşya”, “suçun işlenmesine tahsis edilen eşya”, “suçtan meydana gelen eşya”, “suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan tehlikeli eşya” ibareleri ile müsadere edilecek eşyanın mutlaka suç ile bağlantısının bulunması gerektiğine işaret edilmiştir.

Bir eşyanın müsadere edilmesi için failin mahkûmiyet alması gerekmemekle birlikte, mutlaka kasıtlı bir suçun işlenmiş olması gerekmektedir³⁴. Eşya ile suç arasındaki bağlantının ise suçun işlenmesinden önce, işlenmesi sırasında veya işlendikten sonra kurulması mümkündür³⁵. Bu durumda, suçla herhangi bir şekilde bağlantısı kurulamayan ve bulundurulması, kullanılması, taşınması ve ticareti suç oluşturmayan eşyanın müsaderesine karar verilemez³⁶. Failin suç ile bağlantılı

²⁶ Özgenç (n 8) 951; Gökhan Taneri, *Müsadere* (1nd edn, Bilge 2013) 56.

²⁷ Centel, Zafer, Çakmut (n 3) 764-765; Ayşe Nuhoglu, *Mukayeseli Hukukta Ve Türk Ceza Hukukunda Özgürlüğü Bağlayıcı Emniyet Tedbirleri* (Adil 1997) 83.

²⁸ Demirbaş (n 2) 663; Akbulut (n 13) 802; Veli Özer Özbek, *Ekonomi Ceza Hukuku* (2nd edn, Seçkin 2021) 161.

²⁹ Centel, Zafer, Çakmut (n 3) 764-765.

³⁰ Koca, Üzülmüş (n 4) 663; Akbulut, (n 14) 802.

³¹ Hamide Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (5nd edn, Beta 2015) 535.

³² Özbek, (n 27) 161; Akbulut, (n 14) 802.

³³ Akbulut, (n 14) 802.

³⁴ Özen (n 7) 1131.

³⁵ Özen (n 7) 1131.

³⁶ Mualla Buket Soygüt Arslan, “Türk Ceza Hukukunda Müsadere” (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2014) 324.

olmayan malvarlığını da kapsayacak şekilde tüm malvarlığının müsadere edilmesi durumunda, Anayasa'nın 38. maddesinde yer alan “genel müsadere yasağı” ilkesi ihlal edilmiş olur³⁷.

Yargıtay, birçok kararında failin suçun işlenmesinde kullandığı, suçun işlenmesi için tahsis ettiği veya suçtan meydana getirdiği eşyanın tespitinin şüpheye mahal bırakmayacak şekilde belirlenmesi gerektiğini ve suç ile ilgisi saptanamayan eşyanın müsadere edilemeyeceğini vurgulamıştır³⁸. Ayrıca Yargıtay, müsaderenin eyleme bağlı olduğunu vurgulamaktadır. Buna göre, zamanaşımı durumu gibi eylemin sorgulanabilme imkânının kalmadığı durumlarda, eşyanın suçta kullanılıp kullanılmadığı belirsizliğini koruduğundan, müsadere kararı verilmez³⁹. Ancak doktrinde, dava zamanaşımına uğrasa bile tehlike hali devam ettiğinden müsadere kurumunun uygulanabileceği yönünde aksi görüş de mevcuttur⁴⁰.

Çalışmamızda, eşya ile suç arasındaki bağlantı “suçun işlenmesinde kullanılan eşya”, “suçun işlenmesine tahsis edilen eşya”, “suçtan meydana gelen eşya” ve “suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan tehlikeli eşya” başlıkları altında incelenecektir.

1. Suçun İşlenmesinde Kullanılan Eşya

Kullanma kelimesi sözlükte, “bir şeyden belirli bir amaç için yararlanma” şeklinde tanımlanmaktadır⁴¹. Bu durumda, tanımdan anlaşılacağı üzere belirli amaç doğrultusunda hareket eden fail ile yararlanılan şey arasında sıkı bir irtibat bulunmaktadır.

³⁷ “...Fail, malvarlığının bir kısmını veya bir eşyasını suçta kullanmış, suçta özgülemiş veya suçtan elde etmişse, sadece söz konusu eşya veya malvarlığı değeri değil, bütün malvarlığı müsadere ediliyorsa genel müsadereden söz edilebilir. Başka bir deyişle genel müsadereyi, suç işleyen kimsenin suçla ilgili olmayan malvarlığını da kapsayacak biçimde tüm malvarlığının müsaderesi olarak tanımlamak gerekir” bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesi E 2022/18087 K 2023/2215, 14.04.2023.

³⁸ “...hangi silahın suçta kullanıldığının belli olmadığı, öncelikle hangi silahı kullandığının tespit edilmesi ve silahlar ruhsatlı ise suçta kullanılmayan silahın bulundurma ruhsat süresinin geçip geçmediği gözetilerek, süresinin geçmediğinin anlaşılması halinde sanığa iadesine, süresinin geçtiğinin tespiti halinde ise gerekli işlemlerin yapılması için idareye teslimine, suçta kullanılan silahın ise müsaderesine karar verilmesi gerektiği gözetilmeden...” Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 2022/10835 Esas ve 2022/24582 Karar sayılı Kararı; “Adli emanete alınan eşyalardan suçta kullanılanların TCK'nın 54/1. madde ve fıkrası gereğince müsaderesine, suçun icra hareketlerinde doğrudan kullanıldığına dair dosyada herhangi bir delil bulunmayan, bizzat üretti, bulundurulması, kullanılması, taşınması ya da alım ve satımı suç teşkil etmeyen eşyaların sahibi sanıklara iadesine, delil değeri olanların ise dosyada delil olarak saklanması karar verilmesi gerekirken...” bkz. Yargıtay 12. Ceza Dairesi E 2017/3839 K 2018/805, 24.01.2018.

³⁹ “...kamu davasının düşme sebeplerinden olan zamanaşımının dolması halinde kasıtlı suçun işlenmesinde kullanılma şartı henüz gerçekleşmediği ve belirsizliğini koruduğundan, kural olarak suçta kullanıldığı iddia edilen eşyanın da müsaderesine karar verilemeyeceği...” bkz. Yargıtay 12. Ceza Dairesi E 2022/10964 K 2022/19786, 29.12.2022.

⁴⁰ Ali Parlar, Muzaffer Hatipoğlu, 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yorumu (Yayın 2008) 578.

⁴¹ Türk Dil Kurumu Sözlükleri. <https://www.tdk.gov.tr> Erişim Tarihi: 12.05.2024.

Suçun işlenmesinde kullanılan eşya kapsamında müsadere kararı verilmesi için öncelikle suçun işlendiğinin sabit olması gerekmektedir⁴². Suçun işlendiğinin sabit olması halinde, failin suçun işlenmesinde kullandığı eşya nedeni ile müsadere gündeme gelir⁴³. Suçun işlenmesi sırasında kullanılmayan eşya bulundurulması, taşınması veya ticareti münhasıran suç oluşturmadığı takdirde müsadere edilemez⁴⁴. Müsadereye karar verilirken eşyanın suçun işlenmesinde kullanıldığının her türlü şüpheden uzak bir şekilde saptanması gerekmektedir⁴⁵. Rastlantısal olarak failin üzerinden çıkan ve suçun işlenmesi sırasında kullanılıp kullanılmadığı belirlenemeyen eşyanın müsaderesine karar verilemez⁴⁶.

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı'nda, suçun işlenmesinde kullanılan eşyanın suçun icra hareketlerinin gerçekleştirilmesine katkı sağlaması ve fiilen kullanılması gerektiğini, *"suçun işlenmesini kolaylaştıran bir harici vasıta"dır ki bu vasıtanın cürümden vasut olan gaye ile münasebeti, mücerret suçun işlenmesinden beklenen neticenin elde edilmesine yardım etmiş olmaktan ibarettir. Bu sebeple mal üzerinde işlenen suçlarda bir binaya girmeye hizmet eden merdiven, sandık kıran veya çivi söken alet, kilit açan maymuncuk veya anahtar, kaçak maddeyi tartan ölçü, memnu maddelerin imal veya istihsalinde kullanılan alet ve edevat gibi şeyler suçta kullanılan veya kullanılmak üzere hazırlanan şeylerdir. Fakat suça mevzu olan yani üzerinde suç işlenen şey değildir. Üzerinde suç işlenen şey ise zatı cürmü meydana getiren amildir ki Ceza Kanunu bakımından bunlar mesela kaçak mal gibi esasen memnu olan veya kemiyet ve keyfiyetinde hile yapılmak sureti ile memnuiyet iktisap etmiş bulunan mahiyette olmadıkça müsadereye tabi değildirler"* şeklinde vurgulamıştır⁴⁷. Bu durumda, suçun işlenmesinde kullanılan eşyanın, suçun işlenmesini kolaylaştıran ve suçtan elde

⁴² Koca, üzülmez (n 4) 666; *"...Ancak, eşyanın suçta kullanıldığının kabul edilebilmesi için, öncelikle suçun işlendiğinin sabit olmasında zorunluluk bulunduğundan, eşyanın müsaderesi veya iadesi hususu suçla ilgili hükmün sonucuna bağlı olabilir"* bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulu E 2021/7-287 K 2022/808, 15.12.2022.

⁴³ Özgenç (n 8) 951; Özbek (n 27) 162; *"...Suçun işlenmesinde kullanılmayan 80 FL 427 plakalı motosikletin sahibine iadesi yerine, TCK'nın 54. maddesi gereğince müsaderesine karar verilmesi..."* Yargıtay 10. Ceza Dairesi E 2007/20136 K 2008/4181, 11.03.2008; *"...bir adet çakı bıçağı, bir adet falçata ve iki adet kazma sapının hırsızlık suçunda kullanılmadığının...anlaşılması karşısında müsadere edilemeyeceğinin düşünülmemesi"* Yargıtay 13. Ceza Dairesi E 2011/26304 K 2013/346, 15.01.2013.

⁴⁴ Artuk, Gökçen (n 5) 927; Taneri (n 25) 72; *"5237 sayılı Kanun'un 54 üncü maddesi gereğince, suçun işlenmesi sırasında bizzat kullanılmaması nedeniyle tırın müsaderesine karar verilmemesinde hukuka aykırılık bulunmamıştır"* Yargıtay 12. Ceza Dairesi E 2021/6685 K 2023/349, 09.02.2023.

⁴⁵ *"...suçun işlenmesinde kullanıldığına dair dosya kapsamında herhangi bir şerhin mevcut olmaması karşısında nakil aracının iadesi yerine müsaderesine..."* bkz. Yargıtay 7. Ceza Dairesi E 2023/3049 K 2023/6765, 22.06.2023.

⁴⁶ Arslan (n 36) 325; *"Yakalandığında sanığın üzerinde ele geçen ve emanete alınan bıçak, yağma suçunun işlenmesinde kullanılmadığı halde zorunluluğuna karar verilmesi..."* bkz. Yargıtay 6. Ceza Dairesi E 2006/20895 K 2007/5774, 10.05.2007.

⁴⁷ Aslan (n 36) 49; bkz. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı E 1943 K 1944/1, 05/01/1944.

edilmesi beklenen sonucun ortaya çıkmasına yardımcı olan dışsal araçlar olduğu kabul edilmelidir⁴⁸. Eşyanın, suçun işlenmesi için zorunlu olması gerekmez. Faile, suçu işlemekte yardımcı olması ve suçun işlenmesini kolaylaştırılması yeterlidir.⁴⁹ Örneğin, hırsızlık amacı ile üçüncü katta bulunan konuta girmek için failin merdiven kullanması zorunludur. Zemin katta bulunan bir konuta girmek için ise failin merdiven kullanması zorunlu değildir; ancak suçun işlenmesinde faile yardımcı olduğu için müsadere edilir⁵⁰. Yargıtay bir kararında, Ceza İnfaz Kurumuna vidanın şampuan kutusu içerisinde saklanarak sokulması şeklinde gelişen olayda İnfaz Kurumuna veya tutukevine yasak eşya sokmak suçunun işlenmesine yardımcı olması ve kolaylaştırılmasından ötürü şampuanın suçta kullanılan eşya olduğundan bahisle müsaderesine karar vermiştir⁵¹. Diğer bir kararında ise, sanığın suçu işlemek amacı ile suç mahalline giderken kullandığı aracın, suçun işlenmesinde doğrudan kullanılmadığı gerekçesi ile suçta kullanılan eşya olarak değerlendirilemeyeceğinden müsaderesine karar verilemeyeceğini belirtmiştir⁵².

Doktrinde, suçta kullanılan eşyanın müsaderesi için eşyanın suçun işlenmesinde kullanıldığının mümkün olmasının, müsadere kararı vermek için yeterli olmadığı; eşyanın suçun işlenmesinde kullanıldığının sabit olmasının gerektiği ileri sürülmüştür⁵³. Nitekim Yargıtay da verdiği kararlarla, eşyanın suçta kullanıldığının sabit olmaması halinde müsadere kararı verilemeyeceğini belirtmektedir⁵⁴.

⁴⁸ Dönmezer, Erman (n 1) 177; Öykü Didem Aydın, 'Malvarlığına İlişkin Bir Emniyet Tedbiri Olarak Türk Ceza Yasası'nda Müsadere', (1993) 43(1) *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 143, 191; bkz. Yargıtay 2. Ceza Dairesi E 2022/10964 K 2022/19786, 28.11.2022.

⁴⁹ Ayhan Önder, Ceza Hukuku Genel Hükümler III (Beta 1989) 95; Faruk Erem, *Türk Ceza Hukuku Cilt I* (Ankara Hukuk Fakültesi 1960) 386-387.

⁵⁰ Örnek için bkz. Arslan (n 36) 330-331.

⁵¹ "Sanığın nakil nedeniyle Adıyaman E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna alınırken yanında getirdiği eşyanın X-ray cihazından geçişi sırasında şampuan kutusunun içerisinde ucu sivriltilmiş bir adet vidaya rastlanması üzerine, infaz kurumunda veya tutukevine sokulması veya bu yerlerde bulundurulması yasak nitelikteki vidaya ve bu eşyanın konulduğu şampuan kutusuna el konulduğu olayda; suça konu vidanın sanığa atılı infaz kurumuna veya tutukevine yasak eşya sokma suçunun işlenmesinde kullanılan eşya niteliğinde olması, şampuan kutusunun da somut olayda suça konu vidayı gizlemek, böylece suçun icra hareketleri olan yasak eşyayı gerek "infaz kurumunda veya tutukevinde bulundurma", gerekse bu yerlere "sokma" fiillerinin işlenmesini kolaylaştıran, dolayısıyla suçtan beklenen sonucu elde etmeye yardımcı olan eşya niteliğinde olması birlikte değerlendirildiğinde; hem suça konu vidanın, hem de bu vidanın konulduğu şampuan kutusunun TCK'nın 54. maddesi uyarınca müsaderesine karar verilmesi gerekmektedir" bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulu E 2016/116161 K 2019/126, 21.02.2019.

⁵² "...söz konusu aracın doğrudan suçun işlenmesinde kullanılmadığı, sadece sanıkları bir yerden bir yere götüren vasıta konumunda bulunduğu..." bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesi E 2023/22199 K 2024/6614, 09.05.2024.

⁵³ Demirbaş, (n 2) 664.

⁵⁴ Bkz. Yargıtay 2. Ceza Dairesi E 2022/10964 K 2022/19786, 28.11.2022.

Suçta kullanılan eşyanın bütünleyici parçaları da asıl eşya ile birlikte müsadere edilir⁵⁵. Örneğin, bir otomobilin müsadere karar verilmesi durumunda zorunlu olarak motoru da müsadere edilir⁵⁶. Nitekim Yargıtay bir kararında, suçta kullanılan silahın müsadere karar verilirken silahın bütünleyici parçasını oluşturan şarjörün müsadere yerine iadesine karar verilmesini kanuna aykırı bulmuştur⁵⁷. Eşyanın eklentisi söz konusu olduğunda ise doktrinde, eklentinin suçun işlenmesinde bir fonksiyonunun bulunması halinde müsadere edilmesi gerektiği; aksi takdirde müsadereye konu olmayacağı belirtilmiştir. Örneğin, suçun silahla işlenmesi durumunda silah kılıfının suçun işlenmesine bir katkısı bulunmadığından müsadere edilemeyeceği ileri sürülmüştür⁵⁸.

Suçun işlenmesinde kullanılan eşyanın eklenti parçasının bulunması ve eklenti parçasının suçun işlenmesinde kullanılmaması halinde müsadere kararı verilir verilmeyeceği hususu Yargıtay kararlarına konu olmuştur. İlk derece mahkemesi, tıra ait çekicide bulunan zula içerisinde uyuşturucu madde taşınan olayda, çekici ile birlikte dorsenin de müsadere karar vermiştir. Verilen karar, yalnızca çekicinin müsadere karar verilmesi gerektiğinden bahisle temyiz başvurusuna konu olmuştur. Yargıtay, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu uyarınca çekici ve dorsenin ayrı ayrı plakalar aldığı ve dorsenin çekici olmaksızın tek başına hareket kabiliyeti olmadığından, çekici ile birlikte dorsenin müsadere edilmesini kanuna uygun bulmuştur⁵⁹.

Suçun işlenmesinde kullanılan eşya bakımından müsadere kararı verilebilmesi için suçun icrasına başlanmış olması ve eşyanın suçun icrasında kullanılmış olması gerekir⁶⁰. Suçun icrasında hiç kullanılmamış olan eşya bakımından, “suçun işlenmesinde kullanılan eşya” kapsamında müsadere kararı verilemez⁶¹. Örneğin, failin tartışma sırasında mağduru darp etmesi ve cebinde bulundurduğu taşıma ruhsatlı silahla, mağdura ateş etmesi ancak isabet ettirememesi durumunda silahın suçta kullanıldığından bahisle müsadere karar verilir. Ancak, failin

⁵⁵ Abdullah Batuhan Baytaz, “Türk Ceza Hukukunda Müsadere (TCK m. 54-55)” (Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2009) 70; Taneri (n 25) 72; Mustafa Tünay, “Müsadere Ve Müsadere Muhakemesi” (Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2014) 38.

⁵⁶ Taneri (n 25) 72; Tünay (n 55) 38.

⁵⁷ Bkz. Yargıtay 8. Ceza Dairesi E 2015/6584 K 2015/18231, 03.06.2015.

⁵⁸ Baytaz (n 55) 70

⁵⁹ Bkz. Yargıtay 10. Ceza Dairesi E 2021/6213 K 2023/5845, 21.06.2023; Yargıtay 7. Ceza Dairesi E 2023/12692 K 2023/10023, 08.11.2023.

⁶⁰ Artuk, Gökçen (n 5) 927; “...Suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanmış olan eşya ise, suçun icra hareketlerine henüz başlanmamış ise, sadece bu nedenle müsadere edilemeyecek, ancak niteliği itibarıyla kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli olması durumunda eşyanın müsadere kararına hükmedilecektir” bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulu E 2016/11-1161 K 2019/126, 21.02.2019.

⁶¹ Demirbaş (n 2) 663; Koca, Üzülmüş (n 4) 666-667.

cebindeki silahı hiç çıkarmadan mağduru darp etmesi olayında taşıma ruhsatlı silahın, suçta kullanıldığından bahisle müsaderesine karar verilemez.

2. Suçun İşlenmesine Tahsis Edilen Eşya

5237 sayılı TCK'da 765 sayılı TCK'dan farklı olarak “suçun işlenmesine tahsis edilen eşya” müsadere kapsamına alınmıştır⁶². Ancak TCK'nın 54. maddesinde ve gerekçesinde, suçta tahsis edilen eşyadan ne anlaşılması gerektiği hususu açıklanmamıştır.

“Tahsis” kelimesi sözlükte “bir şeyi bir kimseye veya bir yere ayırma”; “tahsis etmek” ise “ayırarak, özgülemek” anlamlarına gelmektedir⁶³. Suçun işlenmesinde kullanılan eşya genellikle kısa süreli ve geçici bir amaçla kullanılırken; suçta tahsis edilen eşyada, kelime anlamından eşyanın kullanılmasında bir süreklilik ve devamlılık olduğu anlaşılmaktadır⁶⁴. Örneğin, suç işlemek amacı ile kurulmuş bir örgütün işlerinde kullandığı eşya, suçun işlenmesine tahsis edilen eşya niteliğindedir⁶⁵.

Doktrinde, suçun işlenmesine tahsis edilen eşyanın kapsamı kanun ve gerekçesinde belirli olmadığından farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bu görüşleri açıklayacak olursak:

Hafizoğulları/Özen'e göre, 5237 sayılı TCK'nın 54. maddesinde belirtilen “suçun işlenmesine tahsis edilen eşya” ibaresi, 765 sayılı TCK'da belirtilen “...cürümde...kullanılmak üzere hazırlanan eşya” ibaresinden farklı bir şey olmayıp suçta kullanılmak üzere hazırlanan eşyanın kapsamı, niteliği ve sınırları gerek doktrinde gerek ise uygulamada belirlidir⁶⁶.

Özgenç'e göre, “tahsis etme” ibaresinde devamlılık özelliği bulunduğundan dolayı suçun işlenmesine tahsis edilen eşya, suçun işlenmesi için devamlı hazır halde bulundurulmuş, suçta özgülenen eşyadır. Suçun işlenmesi için devamlı nitelikte özgülenmemiş eşya, suç işlemek için tahsis edilmiş eşya kapsamında değerlendirilmemelidir. Ayrıca eşyanın, suçta özgülenmiş olması yeterli olup illa suçun işlenmesinde kullanılmış olması gerekmez⁶⁷.

Centel/Zafer/Çakmut'a göre, tamamlanmış ya da teşebbüs aşamasında kalmış suçta, suçun işlenmesinde kullanılan eşya dışında kalan ancak suçun işlenmesine katkısı olan veya işlenmesini kolaylaştıran eşya, suçun işlenmesine tahsis edilen eşya kapsamında değerlendirilerek müsadere edilmelidir. Ancak bu şekil-

⁶² Taneri (n 25) 73.

⁶³ Türk Dil Kurumu Sözlükleri. <https://www.tdk.gov.tr> Erişim Tarihi: 18.05.2024.

⁶⁴ Özbek (n 27) 162; Tüney (n 55) 42.

⁶⁵ Özgenç (n 8) 667; Erdal Yerdelen, *Müsadere ve Mülkiyetin Kamuya geçirilmesi* (Adalet 2010) 50.

⁶⁶ Hafizoğulları, Özen (n 11) 505.

⁶⁷ Özgenç (n 8) 952; Aynı görüş için bkz. Günler (n 8) 863; Özgenç'ten farklı düşünen Özen'e göre, suç için tahsis edilen eşyanın müsadere edilebilmesi için mutlaka suçun işlenmesinde kullanılması gerekmektedir. Ayrıca bkz. Özen, (n 7) 1130.

de müsadere kararı verilmesi için en azından suçun icra hareketlerine başlanmış olması şarttır⁶⁸.

Özbek/Doğan/Bacaksız'a göre, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleştirilmesi sırasında kullanılan eşya, suçun işlenmesi sırasında kullanılan eşya kapsamında müsadere edilir. Suçun kanuni tanımındaki unsurları oluşturan hareketin gerçekleştirilmesinden önce veya sonra kullanılan eşya ise suçun işlenmesine tahsis edilen eşya kapsamında müsadere edilir⁶⁹.

Bakıcı'ya göre, suçun işlenmesine tahsis edilen eşya, suçun işlenmesinden önce veya sonra kullanılan eşya olup bu eşyanın suç işlenmesine özgülenmesi gerekmemektedir. Örneğin, bir kimsenin kasten öldürme suçunu işledikten sonra kaçmak amacı ile bulundurduğu araç, suçun işlenmesine tahsis edilen eşya kapsamında müsadere edilmelidir⁷⁰.

Yargıtay kararları incelendiğinde, bir kararda “suçun işlenmesine tahsis edilen eşya, suçun işlenmesi için sürekli bulundurulmuş suçun işlenmesi ve suç işlenmesinde kullanılmasına özgülenen eşyadır” şeklinde tanımlanırken;⁷¹ bir diğer kararda, “...suçun işlenmesine tahsis edilmesi ile kast edilen, şirketin tümüyle suç olarak tanımlanan hareketin gerçekleştirilmesine, katkı sağlanmasına, kolaylaştırılmasına, kullanılmasına, işletilmesine, yönetilmesine ayrılması, özgülenmesidir” şeklinde tanımlanmıştır⁷². Yargıtay örgütlü olarak işlenen suçlarda, örgüte ait malvarlığının “suçun işlenmesine tahsis edilen eşya” kapsamında müsadere edilmesi gerektiğini “Bunun karşısında terörizmin finansmanı suçunun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlendiği durumlarda, örgütün mensuplarından topladığı bağışlar neticesinde oluşturduğu fonun veya başka yöntemlerle elde ettiği haksız kazançların vakıf, dernek, şirket vb. yasal görünümüne kurumlardan kullanılarak kayıt dışı paralar kayıt altına alınıp aklandıktan sonra yeniden örgütün finansmanında ve faaliyetlerinde kullanıldığı halde ise artık bu faaliyete tahsis edilen tüzel kişi hakkında suçta tahsis edilen eşya hakkındaki müsadere

⁶⁸ Örneğin, suç işlemek için olay yerine gidilen aracın bu kapsamda müsadere edilmesi mümkündür. Örnek ve açıklama için bkz. Centel, Zafer, Yenerer, Çakmut (n 3) 740-741.

⁶⁹ Veli Özer Özbek, Koray Doğan, Serkan Meraklı, Pınar Bacaksız, İsa Başbüyük, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (14nd edn, Seçkin 2023) 377-378.

⁷⁰ Sedat Bakıcı, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Genel Hükümleri (Adalet 2007) 1059.

⁷¹ Yargıtay 6. Ceza Dairesi E 2012/15478 K 2013/25780, 24.12.2013; “Suça tahsis edilen eşya hazır edilmekle birlikte icra hareketleri esnasında kısmen ya da tamamen kullanılmayan; fakat suçun işlenmesini kolaylaştıran eşyadır Suçun işlenmesine tahsis edilen eşyanın müsadere edilebilmesi için eşyanın suç işlenmesi için sürekli hazır bulundurulmuş olması, tahsisin devamlılık özelliğine sahip olması gerekmektedir. Suçun işlenmesinde kullanılan eşya ile suçun işlenmesine tahsis edilen eşya kavramları birbirine yakındır. Suçta kullanılan eşya hareketi gerçekleştirmek için kullanılan eşya iken suçta tahsis edilen eşya hareketin yapılmasından önce veya sonra kullanılabilir” bkz. Yargıtay 18. Ceza Dairesi E 2016/13460 K 2018/14543, 07.11.2018.

⁷² Bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesi E 2021/2528 K 2023/182, 23.01.2023.

hükümlerine göre müsadere yapılmalıdır” şeklinde açıklamıştır⁷³. Bu durumda Yargıtay’ın, “suçun işlenmesine tahsis edilen” ibaresi ile eşyanın hem suçun işlenmesine özgülenmesi yani “devamlılık” hem de suçun işlenmesini kolaylaştırması, suçun işlenmesine katkı sağlaması ölçütlerini benimsediği söylenebilir.

3. Suçtan Meydana Gelen Eşya

“Suçun işlenmesi ile elde edilen eşya”, “dosyada delil olarak saklanması gereken eşya” ve “suçtan meydana gelen eşya” kavramları birbirleri ile benzerlik göstermekle birlikte birbirinden farklı kavramlardır⁷⁴. Suçun işlenmesi ile elde edilen eşya, suç tipindeki kanuni unsurların gerçekleştirilmesi sonucu oluşan, suçun işlenmesinden önce mevcut olmayan diğer bir ifade ile suçun doğurduğu eşyadır⁷⁵. Örneğin, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin üretiminde kullanılan ve bu nedenle tarımı yasak olan bitkilerin yetiştirilmesi durumunda bu ürünler suçtan meydana geldiği için müsadere edilir⁷⁶. Yine aynı şekilde sahte olarak üretilen pasaport, nişasta karıştırılmış kaşar peyniri⁷⁷, çocuk pornografisi içeren ürünler suçtan meydana gelen eşyalardır⁷⁸.

Suçtan meydana gelen eşyanın kapsamının ne olması gerektiğine ilişkin doktrinde farklı görüşler ileri sürülmüştür. Özgenç’e göre, suçtan meydana gelen eşya aynı zamanda suçun konusunu oluşturmakta ise hem eşya hem de kazanç müsaderesine ilişkin hükümler gereğince müsaderesine karar verilebilir⁷⁹. Görüldüğü üzere Özgenç, suçtan meydana gelen eşyanın kapsamını genişleterek yorumlamıştır. Önder’e göre ise eşyanın suçtan meydana geldiğinin kabul edilmesi için eşya, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleştirilmesi sonucu oluşmalıdır⁸⁰.

Birbirine yakın benzerlikleri ve sıklıkla karıştırılmaları nedeni ile kazanç müsaderesine konu olan eşya ve suçtan meydana gelen eşya arasındaki ayrıma değinmek gerekmektedir. Suçtan meydana gelen eşya TCK’nın 54. maddesi gereğince müsadere edilirken suçtan elde edilen eşya ise TCK’nın 55. maddesi gereğince müsadere edilir. TCK’nın 55/1. maddesinde eşya terimi kullanılmadan maddi kazanç veya menfaat kavramına yer verilmiştir. TCK’nın 55/2. maddesinde ise “Müsadere konusu eşya...” ibaresi ile eşya terimi kullanılmıştır.

⁷³ Bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesi E 2022/18087 K 2023/2215, 14.04.2023.

⁷⁴ Yerdelen (n 65) 51.

⁷⁵ Koca, Üzülmüş (n 4) 667; Demirbaş (n 2) 664; Yerdelen (n 65) 51

⁷⁶ Özgenç (n 8) 954.

⁷⁷ Demirbaş (n 2) 664.

⁷⁸ Koca, Üzülmüş (n 4) 667.

⁷⁹ Özgenç (n 8) 954; aksi yönde düşünen Hafizoğulları/Özen’e göre, kanun koyucu “suçtan meydana gelen eşya” ibaresine ayrıca yer verdiğine göre suçun konusunu oluşturan eşya suçtan meydana gelen eşya veya suçun işlenmesine tahsis edilen eşya vasfı ile müsadere edilemez. Bkz. Hafizoğulları, Özen (n 11) 504.

⁸⁰ Ayhan Önder, *Ceza Hukuku Genel Dersleri* (Filiz 1992) 592.

Bundan dolayı kazanç müsaderesine konu olan eşya ve suçtan meydana gelen eşya birbiri ile karıştırılmaktadır⁸¹. Doktrindeki bir görüşe göre, “suçtan meydana gelen eşya” ve “suçun işlenmesi dolayısı ile elde edilen kazanç” aynı anlama gelmektedir⁸². Diğer bir görüşe göre, “kazanç” ve “eşya” terimleri farklı anlama gelmekle birlikte kanunun amacı gözetilerek yorum yapılmalı ve TCK’nın 55/2. maddesinde, “*müsadere konusu eşya*...” ibaresinde yer alan “eşya” terimi “şey” veya “nesne” olarak anlaşılmalıdır⁸³. Bizim de katıldığımız görüşe göre “*suçtan meydana gelen eşya*” ibaresi ile suçun tipiklik unsurunun gerçekleştirilmesi ile oluşan eşya kastedilirken “*müsadere konusu eşya*” ibaresiyle ise eşyanın suçun işlenmesinden önce de var olduğu ancak zilyetliğinin failde olmadığı, zilyetliğin faile suçun işlenmesi ile geçtiği durum yani müsadere edilen eşyanın suç konusu olduğu durum kastedilmektedir⁸⁴. Eşya suçun konusunu oluşturduğunda, TCK’nın 55/1. maddesine göre müsadere edilir. Bu duruma örnek olarak hırsızlık suçunun işlenmesi sonucu elde edilen bilgisayar, telefon vs. veya rüşvet suçunun işlenmesi sonucu elde edilen para verilebilir.

TCK ve Ceza Muhakemesi Kanunu’nda (CMK) dosyada delil olarak saklanması gereken eşyaya ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmediğinden suçtan meydana gelen eşya ile dosyada delil olarak saklanması gereken eşyanın uygulamada sıklıkla karıştırıldığı görülmektedir. Suç Eşyası Yönetmeliği’nin 18/1-d. bendi, “*Emanete alınmakla birlikte mahiyetleri itibarıyla müsadereye konu edilemeyen eşya, yargılama sonunda verilen bu yöndeki karar doğrultusunda, ilgili dosyasında delil olarak muhafaza edilmek üzere mahkemesine gönderilir...*” şeklinde düzenlenmiştir⁸⁵. Buna göre, eşya veya kazanç müsaderesinin konusunu oluşturmayan eşyalar dosyada delil olarak saklanır.

Uygulamada dosyada delil olarak saklanması gereken eşyanın müsaderesine veya müsaderesine karar verilmesi gereken suçtan meydana gelen eşyanın dosyada delil olarak saklanmasına ya da aynı eşyanın hem müsadere hem de dosyada delil olarak saklanmasına karar verildiği sıklıkla görülmektedir⁸⁶. Ancak özellikle suçtan meydana gelen sahte kredi kartı⁸⁷, sahte olarak oluşturulmuş resmi veya özel belge⁸⁸, sahte nüfus cüzdanı⁸⁹, sahte sürücü belgesi⁹⁰, sahte piyango bileti

⁸¹ Arslan (n 36) 347.

⁸² Şen (n 7) 180.

⁸³ Hafizoğulları, Özen (n 11) 509.

⁸⁴ Centel, Zafer, Çakmut (n 3) 767; Önder (n 49) 96.

⁸⁵ Yönetmelik için bkz. Resmi Gazete Tarih: 23/03/2016 Sayı: 29662.

⁸⁶ Bkz. Yargıtay 8. Ceza Dairesi E 2013/3381 K 2014/9805, 16.04.2014.

⁸⁷ Bkz. Yargıtay 11. Ceza Dairesi E 2009/17010 K 2012/2733, 05.03.2012.

⁸⁸ Bkz. Yargıtay 11. Ceza Dairesi E 2021/2945 K 2024/2423, 28.02.2024; Yargıtay 11. Ceza Dairesi E 2021/12424 K 2024/1797, 19.02.2024.

⁸⁹ Bkz. Yargıtay 11. Ceza Dairesi E 2014/1907 K 2016/925, 10.02.2016.

⁹⁰ Bkz. Yargıtay 11. Ceza Dairesi E 2009/18132 K 2012/32, 09.01.2012.

veya bahis kuponu⁹¹, sahte plaka⁹², sahte çek⁹³ gibi eşyaların “suçtan meydana gelen eşya” niteliği ile müsaderesine karar verilmesi gerekirken Yargıtay, bu eşyaların dosya da “*delil olarak saklanması*” şeklinde içtihat oluşturmuştur. Yargıtay, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında işlenen suçlarda ise üretilen DVD, CD gibi ürünlerin müsaderesine karar vermektedir⁹⁴.

Yargıtay, sahte olarak oluşturulmuş para konusunda, suçun oluşup oluşmaması durumuna göre müsadere kararı vermektedir. Sahte olarak oluşturulan paranın iffal kabiliyetinin bulunması halinde sahte paranın müsaderesine⁹⁵ karar verirken; iffal kabiliyeti bulunmayan sahte olarak oluşturulan parada ise suç oluşmadığından dolayı paranın dosyada delil olarak saklanması gerektiği yönünde karar vermektedir⁹⁶.

Doktrinde, Yargıtay’ın suçun hem konusu hem de delili olan eşyalar konusunda kimi zaman müsadere kimi zaman ise dosyada delil olarak saklanması kararını vermesi eleştirilmektedir. Zira Yargıtay’ın bu eğilimi, her olaya uygulanabilecek somut kıstaslar getirilmemesine ve çelişkili kararların ortaya çıkmasına neden olmaktadır⁹⁷. Örneğin Yargıtay; sahte sürücü belgesi, sahte nüfus cüzdanı, sahte plaka, sahte çek, sahte piyango bileti gibi suçtan meydana gelen eşyanın dosyada delil olarak saklanmasına karar verirken; sahte olarak üretilen ve iffal kabiliyeti bulunan paranın ise müsaderesine karar vermektedir. Oysaki belirttiğimiz eşyaların hepsi suçtan meydana gelmektedir⁹⁸. *Hakeri ve Aldemir*’e göre, delil niteliği bulunan eşyanın müsaderesine karar verilmemesi gerekmektedir⁹⁹. *Malkoç*, aynı yönde düşünerek ileride yeni bir delil ortaya çıkması ve olağanüstü kanun yollarına başvurulması halinde delil niteliği taşıyan eşyanın tekrar değerlendirilmesi gerekeceğinden bu eşyanın dosyada delil olarak saklanması gerektiğini belirtmiştir¹⁰⁰.

Kanaatimizce, suçun konusu olan eşya aynı zamanda dosyada delil olarak saklanması gereken eşya ise dosyada kanun yolu mercileri tarafından hukuki denetim yapılacağından ve suçun konusunun dosyada bulunmaması halinde yar-

⁹¹ Bkz. Yargıtay 19. Ceza Dairesi E 2019/6 K 2019/4529, 16.02.2019.

⁹² Bkz. Yargıtay 11. Ceza Dairesi E 2022/2552 K 2022/19126, 16.11.2022; Yargıtay 11. Ceza Dairesi E 2012/29575 K 2014/17079, 21.10.2024.

⁹³ Bkz. Yargıtay 11. Ceza Dairesi E 2012/3132 K 2013/10324, 18.06.2013.

⁹⁴ Bkz. Yargıtay 7. Ceza Dairesi E 2011/8255 K 2013/8158, 01.04.2013.

⁹⁵ Bkz. Yargıtay 8. Ceza Dairesi E 2012/272 K 2013/11125, 09.04.2013.

⁹⁶ Bkz. Yargıtay 8. Ceza Dairesi E 2021/12538 K 2024/1681, 22.02.2024.

⁹⁷ Ersoy, Can (n 6) 291-292.

⁹⁸ Ersoy, Can (n 6); Tünay (n 55) 45.

⁹⁹ Hakan Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (29nd edn, Adalet 2020) 628-629; Hüsnü Aldemir, *Türk İnfaz Hukuku Ve İnfaz Yargılaması*, (Bilge 2012) 47.

¹⁰⁰ İsmail Malkoç, *Yeni Türk Ceza Kanunu Madde 1-178* (3rd edn, Malkoç 2008) 443.

gısal denetim yapılması zorlaşacağından suçun konusu olan eşyanın delil niteliğine üstünlük tanınmalı ve dosyada delil olarak saklanmasına karar verilmelidir.

4. Suçun İşlenmesinde Kullanılmak Üzere Hazırlanan Tehlikeli Eşya

5237 sayılı TCK'nın 54/1. maddesinde suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşyanın ancak kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak için tehlikeli olması durumunda müsadere edileceği belirtilmiştir¹⁰¹. Kanun maddesinin gerekçesinde ise “*Suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanmış olan eşya ise, suçun icra hareketlerine henüz başlanmamış ise, sadece bu nedenle müsadere edilemeyecektir. Ancak bu eşyanın niteliği itibarıyla kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli olması durumunda müsadere hükmedilecektir*” şeklinde suçta kullanılmak üzere hazırlanan eşya deyimi ile suçun icra hareketlerine başlanmamış olması durumunun kastedildiği belirtilmiştir.

Kanun metni ve gerekçesinde “tehlike” ibaresinden “davranışın tehlikeliliği” mi “zarar tehlikesinin” mi kastedildiği açık olarak belirtilmemekle birlikte, doktrinde bu ibarenin “zarar tehlikesi” olarak anlaşılması gerektiği; aksi takdirde salt kişilerin tasavvuru ile hareket edilerek demokratik olmayan sonuçların ortaya çıkabileceği belirtilmiştir¹⁰². Kanaatimizce, “suçta kullanılmak üzere hazırlanan eşya” niteliği ile bir eşyanın müsadere karar verilmesi için suçun icra hareketlerine başlanmamış olması gerektiğinden kanun metninde davranışın tehlikeli olması durumu değil zarar tehlikesi aranmaktadır.

Suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşyanın müsadere karar verilmesi için eşyanın tehlikeli olmasının yanı sıra suçun icra hareketlerine başlanmamış olması ve eşyanın, işlenmesi düşünülen suç için hazırlandığına yönelik bir kanaat oluşturmaları gerekmektedir¹⁰³. Yargıtay, 05.01.1944 tarihli ve 33-1 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında; suçta kullanılmak üzere hazırlanan eşyadan, suçun işlenmesini kolaylaştırabilecek ve suçun işlenmesi ile hedeflenen sonucu meydana getirebilecek nitelikte olan eşyanın kastedildiğini vurgulamıştır¹⁰⁴. Bu duruma, bir kimseyi öldürmek için hazır bulundurulmuş zehirli maddenin müsadere ya da çocukların görebilmesi amacı ile hazırlanmış olan müstehcen ürünler örnek olarak verilebilir¹⁰⁵. Doktrinde ise, suçun işlenmesi için hazırlanan eşyanın istenen sonucu meydana getirmek için yetersiz olması veya suçun işlenmesi sırasında herhangi bir neden ile kullanılamamış olması durumunda da müsadere

¹⁰¹ Bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun E 2016/16-1161 K 2019/126, 21.02.2019.

¹⁰² Hafizoğulları, Özen (n 11) 505-506.

¹⁰³ Özgenç (n 8) 953; Gödekli (n 9) 302.

¹⁰⁴ “*Suçta kullanılan veya kullanılmak üzere hazırlanan şeyden maksat, suçun işlenmesini kolaylaştıran harici bir vasıta ki o vasıtanın cürümden maksut olan gaye ile münasebeti mücerret suçun işlenmesinden beklenen neticenin elde edilmesine yardım etmiş olmaktan ibarettir*” bkz. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı E 1943 K 1944/1, 05/01/1944.

¹⁰⁵ Özgenç (n 8) 953.

kararı verilebileceği belirtilmiştir¹⁰⁶. Suçun icra hareketlerine başlanmasından sonra ele geçirilen eşya ise “suçta kullanılmak üzere hazırlanan eşya” niteliği ile değil, “suçta kullanılan eşya” niteliği ile müsadere edilir ve eşyanın tehlikeli olması koşulu aranmaz¹⁰⁷. Ayrıca, suçta kullanılmak üzere hazırlanan eşyanın müsadere edilmesi için niteliği gereği “tehlikeli olması” unsuru arandığından bu eşyanın sahibinin iyiniyetli olup olmadığı hususunun araştırılmasına gerek yoktur¹⁰⁸.

Doktrinde bir görüşe göre, TCK'nın 54/1. maddesinde bulunan “suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşya” ibaresi, genişletilmiş müsadereyi mümkün kılmakta ve Anayasa'nın 38/10. maddesinde yer alan “... *genel müsadere cezası verilemez*” şeklindeki düzenleme ile bağdaşmamaktadır¹⁰⁹. Zira düzenleme ile eşyanın suç ile bağlantısı koparılmaktadır. Bundan dolayı “suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlama” fiili, Kabahatler Kanunu'na alınmalı ve kabahat olarak tanımlanmalıdır. Yaptırımını da idari tedbir olan mülkiyetin kamuya geçirilmesi olmalıdır¹¹⁰.

Diğer bir görüşe göre ise “suçta kullanılmak üzere hazırlanan eşya” ibaresi, suçun hazırlık hareketleri bakımından bir ispat sorunu oluşturabilir. Örneğin, failin üzerinden hem ruhsatsız silah hem de zehir ele geçirilmesi durumunda, ruhsatsız silahın kasten öldürme suçunu gerçekleştirmek üzere hazırlık hareketi olarak bulundurulduğu düşüncesi ile müsaderesi mümkün olabileceği gibi niteliği gereği bulundurulması suç oluşturduğundan bahisle de müsaderesi mümkündür. Failin üzerinde bulunan zehrin ise kasten öldürme suçunda kullanılmak üzere hazırlanıp hazırlanmadığını belirlemek her zaman mümkün olmayabilir¹¹¹.

Suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşya niteliği ile müsadere kararı verilmesi için gerekli olan iki koşuldan ilki “henüz icrasına başlanmış bir suç olmaması”dır. Bu koşul, kişi hak ve özgürlüklerini ciddi manada sınırlandırdığı gerekçesi ile eleştirilmektedir. İkinci koşul ise “kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli olma”dır. Bu koşul ise, kamu güvenliği, kamu sağlığı ve genel ahlak kavramlarının belirsiz olmasından dolayı eleştirilmektedir. Zira ceza hukukuna hâkim olan kanunilik ilkesi gereğince ceza kanunlarının açık ve belirli olması gerekir¹¹².

¹⁰⁶ Demirbaş, (n 2) 664.

¹⁰⁷ Hakan Karakehya, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (1nd edn, Adalet 2022) 314.

¹⁰⁸ Koca, Üzülmüş (n 4) 669; Baytaş (n 55) 75.

¹⁰⁹ Koca, Üzülmüş (n 4) 669.

¹¹⁰ Koca, Üzülmüş (n 4) 669.

¹¹¹ Vehbi Kadri Kamer, *Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı* (2nd edn, Adalet 2014) 337; *Güngör/Toroslu'ya göre*, ortada henüz icrai bir hareket yokken bir eşyanın suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlandığını tespit etmek önemli ölçüde zordur. Bkz. Güngör, Toroslu (n 8) 1971.

¹¹² Ergün (n 7) 182.

Suçun işlenmesine tahsis edilen eşya ile suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşya arasındaki ayrıma da değinmek gerekmektedir. Suçun işlenmesine tahsis edilen eşya, suçun işlenmesi sırasında hazır edilmekle birlikte icra hareketleri esnasında kısmen ya da tamamen kullanılmayan, suçun işlenmesini kolaylaştıran ve suçun işlenmesi için sürekli hazır bulundurulmuş eşyadır¹¹³. Tanımdan anlaşılacağı üzere, suçun işlenmesine tahsis edilen eşyanın suçun işlenmesinde kullanılması şart olmadığı gibi bu eşyanın tehlikeli olması da gerekmez¹¹⁴. Ancak, suçta kullanılmak üzere hazırlanan eşyanın müsadere edilebilmesi için tehlikeli olması ve icra hareketlerine başlanmamış olması gerekmektedir.

Suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşya kapsamında müsadere kararı verilmesi için henüz bir suç işlenmemiş olması gerektiğinden, doktrinde düzenlemenin güvenlik tedbirlerinin genel mantığı ile bağdaşmadığı belirtilmiş ve düzenleme, kolluk tedbirine benzetilmiştir¹¹⁵. Ancak müsadere kararı verilmesi için hâkim kararı gerektiğinden, bu düzenlemenin “kolluk tedbiri benzeri” niteliğinde olduğu ileri sürülmüştür¹¹⁶.

C. Eşyanın İyiniyetli Üçüncü Kişiye Ait Olmaması

TCK’nın 54/1. maddesinde, “Eşyanın üzerinde iyiniyetli üçüncü kişiler lehine tesis edilmiş sınırlı ayni hakkın bulunması hâlinde müsadere kararı, bu hak saklı kalmak şartıyla verilir” şeklinde eşya üzerinde sınırlı ayni hakkın bulunması durumunda, sınırlı ayni hak saklı kalmak koşulu ile müsadere kararı verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

TCK’nın 54. maddesinin gerekçesinde iyiniyetli üçüncü kişi kavramı “... Ancak bunun için eşyanın iyiniyetli üçüncü kişilere ait olmaması gerekir. Başka bir deyiş ile kişinin suçun işleyişine iştirak etmemesi, suçun işlenmesinden haberdar olmaması durumunda, sahibi olduğu eşya bir suçun işlenmesinde kullanılmış olsa bile müsadereye hükmedilemeyecektir...” şeklinde açıklanmıştır. Bu durumda, eşyanın fail veya suçun işlenmesine iştirak eden kişilere veya suçun işlenmesinden haberdar olan kişilere ait olması durumunda, bu kişilerin iyiniyetli olup olmadığı hususu araştırılmayacak ve eşya müsadere edilecektir¹¹⁷. Doktrinde, TCK’da “iyiniyetli üçüncü kişi” kavramına yer verilmesi “olması gerekeni normatif kimliğe büründüren” bir şart niteliğinde yorumlanmıştır. Zira ceza hukukunun genel ilkelerinden yola çıkılarak, suçla hiçbir bağlantısı olmayan fail ve şerik dışındaki kişilerin eşyalarının müsadere edilmeyeceği sonucuna ulaşılabilir¹¹⁸.

¹¹³ Bkz. Yargıtay 18. Ceza Dairesi E 2016/13460 K 2018/14543, 07.11.2018.

¹¹⁴ Özgenç (n 8) 952; Karakehya (n 107) 314.

¹¹⁵ Arslan (n 36) 96.

¹¹⁶ Arslan (n 36) 96.

¹¹⁷ Artuk Gökçen (n 5) 928; Arslan (n 36) 355.

¹¹⁸ Giyik (n 9) 97.

Müsadereye karar verilebilmesi için kanun metninde eşyanın üçüncü kişiye ait olmaması gerektiği belirtilmekle birlikte “üçüncü kişi” ibaresi ile eşyanın malikinin mi zilyedinin mi kastedildiği konusunda açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak doktrinde, kanun metninde yer alan “üçüncü kişilere ait olmaması” ibaresi ile mülkiyetin kastedildiği konusunda görüş birliği bulunmaktadır¹¹⁹. Nitekim Yargıtay kararları da bu yöndedir¹²⁰.

Suçta kullanılan eşyanın resmi olarak üçüncü kişiye ait iken harici satım sözleşmesi ile sanığa veya iştirak ortağına satılmış olması durumunda suç konusu eşyanın müsadere edilip edilmeyeceğine değinmek gerekmektedir. Yargıtay, suç konusu eşyanın harici satım sözleşmesi ile sanığa devredilmiş olduğu bir olayda, eşyanın iyiniyetli üçüncü kişiye ait olmadığı gerekçesi ile müsaderesine karar vermiştir¹²¹. Benzer başka bir olayda ise, Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) hükümlerine göre eşyanın devri için harici satım sözleşmesinin yeterli olmadığı gerekçesi ile suç konusu eşya, harici satım sözleşmesi ile sanığa devredilse bile eşyanın müsadere edilemeyeceği yönünde birbirinden farklı kararlar vermiştir¹²². Yargıtay'ın birbirinden farklı olarak verdiği her iki kararda da suç konusu eşya, trafik siciline kayıtlı olan bir araçtır. Trafik sicili ve araç tescil belgesi, mülkiyet ilişkisinin belirlenmesinde şekli olarak maliki tespit eden yalnızca karine fonksi-

¹¹⁹ Özgenç (n 8) 953; Koca, Üzülmez (n 4) 668; Artuk, Gökçen (n 5) 928; Akbulut, (n 14) 803; Baytaz (n 55) 78; Taneri (n 25) 65.

¹²⁰ “...şüpheli veya sanığa ait olan ulaşım aracına el konulabileceğinin belirtildiği ve aidiyet kavramı ise mülkiyet ile ilgili olduğu halde, Konya 1. Asliye Ceza Mahkemesinin 2013/411 esas sayılı dosyasından yürütülen yargılamanın kovuşturma aşamasında hakkında aracına el konulma kararı verilen araç sahibinin sanık olmadığı gözetilmeden, araca el konulmasına yönelik kararın kaldırılması isteminin reddine ilişkin karara yapılan itirazın kabulü yerine yasal gerekçe gösterilmeksizin reddine karar verilmesinde...” bkz. Yargıtay 7. Ceza Dairesi E 2013/23612 K 2014/8826, 03.04.2014.

¹²¹ “Mahkemece iyiniyetli 3. kişiye ait olduğu gerekçesi ile nakilde kullanılan aracın müsaderesine yer olmadığına karar verilmiş ise de; malen sorumlu Abdullatif ***'un 06/03/2012 günlü mahkeme ifadesinde “01 GF 199 plakalı ford transit açık kasa kamyonetin mülkiyeti benim adıma kayıtlıdır; Mahmut'u *** tanırım, aracı ben Mahmut'a haricen olay tarihinden 15-20 gün önce satmışım. Paramı tam alamadığımdan satış işlemlerini yapmamıştık, protokol ile satın zilyetliğini vermişim, kaçak sigaralarla bir ilgilim yoktur. Araç bana iade edilmiştir. Aracımın üzerine tedbir konulmuştur; tedbirin kaldırılmasını isterim... şeklindeki beyanı karşısında, aracın sanığa ait olduğu, iyiniyetli üçüncü kişiye ait olmadığı ve dava konusu eşyanın, nakil vasıtasının taşıma kapasitesine göre miktar ve hacim bakımından ağırlıklı bölümü oluşturduğu gözetilerek müsaderesine karar verilmesi yerine yazılı şekilde iadesine karar verilmesi...” bkz. Yargıtay 7. Ceza Dairesi E 2013/19871 K 2014/7374, 15.04.2014.

¹²² “Suçta kullanıldığı iddia edilen ve harici satım sözleşmesi ile sanığa satıldığı iddia edilen * ** plakalı aracın trafikte ruhsat sahibi İbrahim adına kayıtlı olduğu anlaşılma...Trafik tescil kaydına göre mülkiyeti İbrahim * **'e ait olan, noter tarafından yapılmış satış ve devri bulunmayan * ** plakalı aracın 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunun 5942 sayılı Kanunla değişik 20/d fıkrasının “noterce” yapılmayan her çeşit satış ve devirler geçersizdir; hükmü karşısında suça iştirak etmeyen ve suça konu eşyanın taşınması için kullanılmasının da zorunlu bulunmadığı gözetilmeden müsaderesine karar verilmesi...” bkz. Yargıtay 15. Ceza Dairesi E 2012/18874 K 2012/46072, 20.12.2012.

yonuna sahip olan kayıtlardan ibarettir¹²³. Bundan ötürü suçta kullanılan aracın, harici satım sözleşmesi ile sanığa devredilmiş olduğu durumlarda müsadere kararının verilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Doktrinde “üçüncü kişi” ibaresi ile suçu işleyen fail, failer veya şeriklerin dışındaki kişilerin anlaşılması gerektiği konusunda görüş birliği bulunmakla birlikte ceza hukukunda ilk defa kanun metninde kullanılan “iyiniyet” ibaresi ile neyin anlaşılması gerektiği tartışılmıştır¹²⁴. Bir görüşe göre, kanun metninde iyiniyet kavramı teknik olarak kullanıldığından TMK’nın 3. maddesinde yer alan, “*Kanunun iyiniyete hukukî bir sonuç bağladığı durumlarda, asıl olan iyiniyetin varlığıdır. Ancak, durumun gereklerine göre kendisinden beklenen özeni göstermeyen kimse iyiniyet iddiasında bulunamaz*” şeklindeki düzenleme göz önünde bulundurulmalıdır. Buna göre, aksi ispatlanıncaya kadar eşyanın malikinin iyiniyeti korunmalıdır. İçinde bulunulan durum ve koşullar altında gerekli dikkat ve özeni göstermeyen bir kimsenin iyiniyet iddiasında bulunamayacağı kabul edilmelidir¹²⁵. Örneğin, bir araba kiralama şirketinden alınan araba ile kaçakçılık suçunun işlenmesi durumunda kiralama şirketinin suçun işlenmesine iştirak edip etmediği veya içinde bulunulan durum ve koşullar itibari ile suçun işleneceğini öngörebilme imkânının olup olmadığı hususu araştırılmalıdır. Şirket yetkililerinin suçun işlenmesine iştirak etmesi veya gerekli dikkat ve özeni gösterdiği takdirde suçun işlenmesini öngörebilecek olması durumunda arabanın müsadere karar verilmelidir¹²⁶. Bir başka örnek vermek gerekirse, failin göçmen kaçakçılığı suçunu işlenmesi amacıyla uzun bir süre için kiraladığı bir tekne ile henüz icra hareketlerine başlamadan önce yakalanması durumunda teknenin “suçun işlenmesine tahsis edilen eşya” kapsamında müsadere edilmesi için tekne sahibinin teknenin göçmen kaçakçılığı suçunda kullanılacağına ilişkin bir bilgisi veya bilebilecek durumda olması gerekmektedir. Aksi takdirde teknenin müsadere karar verilemez¹²⁷.

Doktrinde “iyiniyet” ibaresi ile TMK’nın 3. maddesindeki düzenlemenin kastedilmediği görüşünü savunan yazarlara göre, suça iştirak etmeyen ve suçun işlenmesinden haberdar olmayan üçüncü kişinin eşyası müsadere edilmemdir.

¹²³ Fikret Eren, “Karayolları Trafik Kanununa göre Motorlu Araç İşletenin Akit Dışı Sorumluluğunun Hukuki Niteliği Ve Unsurları” (1987) 39(1) *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 159, 177.

¹²⁴ İçel (n 8) 753; Koca, Üzülmüş (n 4) 667; Artuk, Gökçen (n 5) 928; Demirbaş (n 2) 664; Özen (n 10) 1134; Akbulut (n 14) 803; Yerdelen (n 65) 52; Ersan Şen, Eşya Müsadere ve Müsadere Yaşanan Bazı Sorunlar’ (Ersan Şen, 29.07.2023) <<https://sen.av.tr/tr/makale/esya-m%C3%BCsaderesi-ve-musaderesinde-yasanan-bazi-sorunlar>> erişim tarihi 29 Eylül 2024; Giyik (n 9) 108-109.

¹²⁵ Parlar, Hatipoğlu (n 40) 496.

¹²⁶ Örnek için Bkz. Nurten Kübra Özden “Türk Ceza Hukukunda Müsadere” (2023) 5(2) *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 1058, 1068.

¹²⁷ Örnek için Bkz. Gamze Güler, “Bir Güvenlik Tedbiri Olarak Müsadere Ve Göçmen Kaçakçılığı Suçu (TCK 79) Bakımından Uygulanması” (2023) 10(2) *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 265, 278.

Aksi yönde uygulama yapılması, üçüncü kişinin taksirinden sorumlu tutulması anlamına gelecektir¹²⁸. Özgenç'e göre, müsadere edilecek eşyanın somut olaydaki niteliği ile fail arasındaki ilişki göz önünde bulundurularak eşyanın sahibinin iyiniyetli olup olmadığı hususu değerlendirilmelidir. Buna göre, eşya kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılıyor ise eşya ile suç işleyen kişiler arasında sıkı bir ilişki mevcut olduğundan suç konusu eşya, suçun işlenişine iştirak eden kişilerin mülkiyetinde ise müsadere edilecektir¹²⁹.

Suçun işlenmesine tahsis edilen eşyanın müsaderesinde sahibinin iyiniyetli olup olmadığı araştırılmaz. Zira tahsisten bahsetmek için eşyanın suçun işlenmesine devamlı özgülenmesi gerekir. Eşya sahibinin iyiniyetli olması durumunda ise devamlı özgülenmeden başka bir ifade ile tahsisten bahsedilemez¹³⁰. Suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşya konusunda ise eşyanın “kamu güvenliği”, “kamu sağlığı” veya “genel ahlak” açısından tehlikeli olması durumunda müsaderesine karar verileceği için eşya sahibinin iyiniyetli olup olmadığının araştırılmasına gerek bulunmamaktadır¹³¹.

İyiniyetli üçüncü kişi kavramının, Alman ceza hukukunda ne şekilde anlaşıldığını incelemek gerekmektedir. Alman Ceza Kanunu'nun (StGB) 74/a-1. maddesi “*Kararın verildiği sırada eşya kendisine ait olan veya bunlar üzerinde bir hak sahibi olan kişi en azından ağır dikkatsizlik veya tedbirsizlik nedeniyle eşyanın veya hakkın, suçun aracı veya konusu olmasına veya hazırlanmasına katkıda bulunmasına neden olmuşsa eşya...74 üncü maddenin ikinci fıkrasının 1 numaralı bendinden farklı olarak eşya gene müsadere edilebilir*”¹³² şeklinde düzenlenmiştir. Bu durumda Alman Ceza Kanunu'nda, “*eşya kendisine ait olan veya bunlar üzerinde bir hak sahibi olan*” ibaresi, malikin yanı sıra zilyetliği de kapsamaktadır. Alman hukukunda, suça iştirak etmemekle birlikte “*en azından ağır dikkatsizlik veya tedbirsizlik*” nedeniyle suçun işlenmesine katkıda bulunan malik ya da zilyet olan üçüncü kişinin eşyası da müsadere edilebileceğinden kanaatimizce hukukumuzda nazaran Alman ceza hukukunda müsaderenin uygulama alanının daha geniş olduğu söylenebilir¹³³. Alman Ceza Kanunu'ndaki bu

¹²⁸ Koca, Üzülmüş (n 4) 668.

¹²⁹ Özgenç (n 8) 951.

¹³⁰ Özgenç (n 8) 952.

¹³¹ Özgenç (n 8) 953.

¹³² Feridun Yenisey, Gottfried Plagemann, *Alman Ceza Kanunu-Strafgesetzbuch* (2nd edn, Beta 2015) 122.

¹³³ Añcak Yargıtay'ın Alman ceza hukukuna benzer şekilde verdiği kararlar mevcuttur. Yargıtay 10 Ceza Dairesi E 2014/1441 K 2014/2523, 10.04.2014, “*Sanık Halil'in, suçta kullandığı 34 ** ***** plakalı aracı hafta sonu düşün için şirket müdürü olduğu anlaşılan Ali ***'dan ödünç aldığını, pazar günü akşamı teslim edeceğini bildirmesine rağmen, malen sorumlunun olay sonrası araçla ilgilenmemesi, zamanında geri verilmemesine karşın akıbetinin araştırılmaması, resmi makamlara herhangi bir başvuru yapılmamış olması, Mahkemenin tebligatı üzerine olaydan yaklaşık 6 ay sonra 05.07.2013 tarihli dilekçe ile beyanda bulunularak kapora karşılığı deneme amaçlı verildiğinin belirtilmesi;*

maddenin uygulamasına, suçun işlenişine iştirak etmeyen üçüncü kişinin basit bir denetimle hırsızlık suçundan elde edildiğini anlayabileceği eşyayı kamyoneti ile taşımaya durumunda iyi niyetli olmadığından kamyonun müsadere edileceği örnek olarak verilmiştir¹³⁴.

Eşyanın aidiyetinin ve iyiniyetin aranacağı zaman konusuna değinmek gerekmektedir. Doktrinde bir görüşe göre, müsadere kararı verilirken aidiyet konusunda suçun işlendiği zaman esas alınmalıdır. Zira üçüncü kişinin iyiniyetli olup olmadığı suçun işlendiği zaman dilimi esas alınarak belirlenmektedir. Bundan dolayı eşyanın aidiyeti de suçun işlendiği zamana göre belirlenmelidir¹³⁵. Diğer bir görüşe göre ise aidiyet konusunda karar tarihi esas alınmalıdır. Zira kanun koyucu tarafından açık bir şekilde müsadere kararı verilmesi için eşyanın iyiniyetli kişilere ait olmaması koşulu aranmıştır. Buna göre, iyiniyetli kişilerin mülkiyet hakkının korunması amacı ile aidiyet kavramı suçun işlendiği zaman dilimi ile sınırlandırılmamalıdır¹³⁶. Arslan'a göre, tehlikelilik yargısı geleceğe ilişkin olduğundan suçun işlenmesinden sonra eşyayı satın alan iyiniyetli kişinin de hakkının korunması adına aidiyet konusunda müsadere kararı verildiği bir başka ifade ile hüküm kurulduğu zaman esas alınmalıdır¹³⁷. Yargıtay kararları incelendiğinde ise aidiyet konusunda suç tarihinin esas alındığı görülmektedir¹³⁸. Alman Ceza Kanunu'nun (StGB) 74/2-1. cümlesinde yer alan "*Eşya, kararın verildiği sırada faile veya şerike ait ise veya bunlar eşya üzerinde bir hakka sahip iseler...*" şeklindeki düzenleme ile aidiyet konusunda karar tarihinin esas alınacağı belirtilmiştir¹³⁹. Kanaatimizce müsadere kurumunun kanunda, güvenlik tedbiri olarak düzenlendiği ve amacının suç ile bağlantılı olan eşyanın toplumda oluşturduğu tehlikeyi önlemek olduğu göz önünde bulundurularak değerlendirme yapılmalıdır¹⁴⁰. Bu durumda karar tarihinde suç konusu eşyanın mülkiyetinin sanıkta bulunmaması

bu şekilde teslimin mülkiyetin devrine yönelik bir ön işlem olması, teslimle ilgili herhangi bir belge gösterilememesi ve sanığın aracı malik gibi tasarruf etmesi gibi hususlar Mahkeme gerekçesiyle birlikte değerlendirildiğinde, malen sorumlunun kendisinden beklenen ihtimamı göstermemesi ve olaydaki kusuru nedeniyle iyi niyetli 3. şahıs konumunda kabul edilemeyeceğinden, tebliğnamedeki bu yöne ilişkin bozma düşüncesi benimsenmemiştir" şeklinde üçüncü kişinin sanığa aracını vermesi ve akıbetini takip etmemesi durumunda kusurlu sayılacağından bahisle aracın müsadere karar verilmesini hukuka uygun bulmuştur.

¹³⁴ Adem Sözüer, 'Alman Hukukunda Müsadere Yaptırımı' (2003) 36 İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Polis Dergisi (Cumhuriyetin 80. Yılına Armağan) 397, 400.

¹³⁵ Gedik (n 24) 146; Bakıcı (n 70) 1060; Giyik (n 9) 120; Baytaz (n 55) 78.

¹³⁶ Parlar, Hatipoğlu (n 40) 495.

¹³⁷ Arslan (n 36) 377.

¹³⁸ "...aracın suç tarihi itibarıyla kime ait olduğu H.A. 'da dinlenerek oluşacak sonuca göre müsadere konusunda bir karar verilmesi gerekirken eksik soruşturma ile yazılı şekilde hükme varılması gerektiğinden bahisle yerel mahkemece verilen kararın bozulmasına, karar verilmiştir..." bkz. Yargıtay 5. Ceza Dairesi E 2006/1497 K 2006/4092, 17.05.2006.

¹³⁹ Yenisey, Plagemann (n 132) 123.

¹⁴⁰ Müsaderenin amacı konusunda bkz. Özgenç (n 8) 928; Koca, Üzülmüş (n 4) 662.

durumunda toplum açısından tehlike oluşturacak bir durum mevcut olmayacağından müsadere kararı verilmemelidir. Bu durumda sanıktan suç tarihinden sonra iyi niyetle suç konusu eşyayı satın alan üçüncü kişinin hakkı da korunmuş olacak ve bu kişi hukuk mahkemeleri nezdinde dava açmak zorunda kalmayacaktır.

Aidiyetin ispatı, iddia makamına aittir¹⁴¹. Aidiyetin çekişmeli olduğu veya herhangi bir nedenden ötürü aidiyet konusunda kuşku bulunan durumlarda Yargıtay içtihatlarında, istikrarlı olarak ceza mahkemelerinin aidiyet konusunda karar verme yetkisi bulunmadığından ötürü aidiyetin hukuk mahkemesince belirlenmesi ve akabinde ceza mahkemeleri tarafından müsadere konusunda bir karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir¹⁴². Buna göre, müsadere kararı verilebilmesi için eşyanın kime ait olduğunun belirlenmesi gerekir. Yargıtay, ilk derece mahkemeleri tarafından suç konusu eşyanın iyiniyetli üçüncü kişiye ait olup olmadığı konusunda şüphe bulunması durumunda *“hukuk mahkemesinde dava açma muhtariyetine”* şeklinde verilen kararların yargılama sürecinin uzamaması adına isabetli olduğunu belirtmiştir¹⁴³. Ancak Yargıtay hukuk dairelerinin verdiği kararlar incelendiğinde, müsadereye tabi eşyalar hakkında açılan davalarda ceza davalarının bekletici mesele yapılmasını ve müsadere kararı verilip verilmemesi durumuna göre değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmektedir¹⁴⁴. Yargıtay hukuk daireleri, suç konusu eşyanın suçun işlendiği tarihten önce veya sonrasında bir başkasına satılması, ceza mahkemelerinde müsadere kararı verilmesi ve kararın infazının

¹⁴¹ Arslan (n 36) 381.

¹⁴² *“Bu hükümler uyarınca iade kararı verilebilmesi için, eşya ya da malvarlığı değerlerinin müsadereye tabi tutulamayacak olması ve aidiyetleri hususunda da herhangi bir kuşku bulunmaması gerekir. Aidiyetin ihtilaflı olduğu durumlarda ise hak sahibi olduğunu iddia eden kişi, aidiyete ilişkin uyuşmazlığın çözümü için hukuk mahkemelerine başvurmalıdır. Çünkü, ceza mahkemelerinin, elkonulan ancak müsaderesine tabi tutulmayacağı anlaşılan ve üzerinde hak iddia edilen eşya ya da malvarlığı değerlerinin aidiyeti hususundaki ihtilafları çözecek şekilde karar verme görevleri bulunmamaktadır”* bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulu E 2017/5-728 K 2021/487, 19.10.2021.

¹⁴³ *“İlk derece mahkemesi tarafından “Ümraniye Sulh Ceza Mahkemesinin 16.06.2007 gün, 2007/105 değişik iş sayılı elkoyma kararına konu nakit ve emvale ilişkin TCK'nun 55/1. maddesinin içeriği de göz önünde tutularak mahkememizce bu konuda karar verilmesi durumunda hak zayiine neden olunacağı gerekçesi ile bu konuda müsadereye dair karar verilmesine yer olmadığına, tarafların mülkiyet hususunda hukuk mahkemesinde dava açmada muhtariyetlerine” şeklinde verilen kararda... elkonulan bu malvarlığı değerlerinin suçun işlenmesi ile elde edilen maddi menfaatin dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazanç niteliğinde olup olmadığına ilişkin araştırma yargılamayı uzatacağından, yerel mahkemece, katılanın suçtan doğan zararının giderilmesi için hukuk mahkemelerinde tazminat davası açarak ihtiyati tedbir koydurma talebinde bulunabileceği 53.700 Avro, ev eşyası ve araçlarla ilgili tarafların mülkiyet hususunda hukuk mahkemelerinde dava açmakta muhtariyetlerine karar verilmesinde bir isabetsizlik bulunmadığı kabul edilmelidir”* bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulu E 2014/11-312 K 2017/11, 17.01.2017.

¹⁴⁴ *“...Ankara 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 2016/45 esas sayılı dosyası üzerinden dava konusu aracın da yer aldığı bir kısım araçlarla ilgili olarak ceza davasının da devam ettiği anlaşılmaktadır. Araç halen davacıda olup devam eden ceza yargılama sonucunda müsadere kararı verilip verilmeyeceği de belli değildir. Öyle olunca, ceza davanın sonucunu beklenerek sonucuna göre bir hüküm kurulması gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir...”* bkz. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi E 2020/10823 K 2022/214, 20.01.2022.

da mümkün olması durumunda ceza mahkemesinde verilen müsadere kararının yerine getirilmesi gerektiğini belirtmektedir¹⁴⁵. Kanaatimizce, TCK'nın 54/1. maddesinde düzenlenen müsadere yaptırımı suçla bağlı olarak uygulandığından ceza hâkimi CMK'nın 218. maddesinde, *“Yüklenen suçun ispatı, ceza mahkemelerinden başka bir mahkemenin görev alanına giren bir sorunun çözümüne bağlı ise; ceza mahkemesi bu sorunla ilgili olarak da bu Kanun hükümlerine göre karar verebilir”* şeklinde yer alan yetkisini kullanmalı ve müsadere konusunda karar vermelidir.

D. Eşyanın Müsaderesinin Orantılılık ve Hakkaniyet İlkelerine Aykırı Olmaması

Orantılılık ilkesi, ceza hukukunda failin gerçekleştirdiği eylem ile bu eyleme bağlanan yaptırım arasında uygunluğun bulunması şeklinde tanımlanmaktadır¹⁴⁶. TCK'nın 3/1. maddesinde *“Suç işleyen kişi hakkında işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunur”* şeklindeki düzenleme ile ceza ve güvenlik tedbirlerinin gerçekleştirilen fiille orantılı olması gerektiği düzenlenmiştir.

TCK'nın 54/3. maddesinde yer alan *“Suçta kullanılan eşyanın müsadere edilmesinin işlenen suçla nazaran daha ağır sonuçlar doğuracağı ve bu nedenle hakkaniyete aykırı olacağı anlaşıldığında, müsaderesine hükmedilmeyebilir”* şeklindeki düzenleme orantılılık ilkesinin bir görünümüdür¹⁴⁷. Hakkaniyet ilkesi ise temelini TMK'nın 4/1. maddesinde, *“Kanunun takdir yetkisi tanıdığı veya durumun gereklerini ya da haklı sebepleri göz önünde tutmayı emrettiği konularda hâkim, hukuka ve hakkaniyete göre karar verir”* şeklindeki düzenlemelerden alan bir ilke olup; uygulanan yaptırımın adalete uygun olmasını ifade eder¹⁴⁸. Hakkaniyet ilkesinden maksat, müsadere kararı verilmesi ile eşyası müsadere edilen kişinin, maddi manada yıkımına neden olmamaktır¹⁴⁹. Örnek olarak birkaç kilo kaçak odun çalınması halinde traktörün müsadere edilmesi¹⁵⁰ ya da katırı ile ke-

¹⁴⁵ “Şu durumda; davalının, müsaderesine karar verilen aracı teslimine hazır olduğu ve müsaderede asıl amacın, suç konusu eşyanın alınması olduğu, davacı idarenin de müsadere kararının infazı için tebligat işlemi dışında başka bir işlem yapmadığı gözetilerek, davaya konu araç yönünden 5237 sayılı TCK 54/2. maddesi anlamında halen müsadere imkânının bulunup bulunmadığı, müsadere için yasa ve Suç Eşyası Yönetmeliği'nde belirtilen gerekli tüm işlemlerin yapıp yapılmadığı araştırılmalı ve müsadere kararının infaz edilip edilmemesine göre karar verilmelidir. Eksik incelemeye dayalı olarak verilen kararın bozulması gerekir” bkz. Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 2013/3953 Esas ve 2014/2548 Karar sayılı Kararı.

¹⁴⁶ Murat Aydın, ‘Ceza Hukukunda Orantılılık İlkesi’, (2024) 15(57) Türkiye Adalet Akademisi Dergisi 141, 142.

¹⁴⁷ Koca, Üzülmüş (n 4) 668; Demirbaş, (n 2) 664.

¹⁴⁸ Hafizoğulları, Özen (n 11) 506.

¹⁴⁹ Hafizoğulları, Özen (n 11) 506; Özen, (n 7) 1135.

¹⁵⁰ Örnek için bkz. Özen, (n 7) 1135.

reste çalan failin, katırının müsadere edilmesi hakkaniyete uygun değildir¹⁵¹. Bu durumda kanun metninde yer alan “işlenen suça nazaran” ifadesi ile yalnızca orantılılığı anlamamak gerekir. Orantılı olan her şey hakkaniyete uygun olmaya-bilir¹⁵². Diğer bir ifade ile orantılılık objektif bir değerlendirmeyi gerektirirken; hakkaniyet ise sübjektif bir değerlendirmeyi gerektirmektedir¹⁵³.

Müsadereye tabi eşya hakkında müsadere yaptırımının uygulanması ile gerçekleştirilen fiilin meydana getirdiği haksızlık içeriği arasında makul bir denge- nin bulunması gerekmektedir¹⁵⁴. Bazı durumlarda gerçekleştirilen fiilin haksızlık içe- riğinin çok az olması dolayısı ile bu haksızlık içeriğinin azlığından dolayı eşyanın müsaderesine karar verilmesi halinde açık bir orantısızlık meydana gelebilir¹⁵⁵. Bu gibi durumlarda müsadere kararı verilemez. Uygulamada, suçta kullanılan eşyanın değeri ile failin elde etmeyi umduğu menfaat arasındaki orantı¹⁵⁶, suçun işlenmesinde kullanılan eşyanın suçun işlenmesini kolaylaştırması¹⁵⁷, suçun işlen- mesi için tahsis edilen eşyanın suçun işlenmesi için zorunluluk arz etmesi¹⁵⁸ gibi

¹⁵¹ Örnek için bkz. Hafizoğulları, Özen (n 11) 506

¹⁵² Hafizoğulları, Özen (n 11) 507.

¹⁵³ Arslan (n 36) 262.

¹⁵⁴ Özgenç (n 8) 952; Artuk, Gökçen (n 5) 928.

¹⁵⁵ Özgenç (n 8) 953.

¹⁵⁶ 17 göçmenin mağdur olduğu göçmen kaçakçılığı suçundan yapılan yargılama da Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 8. Ceza Dairesinin 2021/1921 Esas ve 2023/1115 Karar sayılı Kararı “... göçmen kaçakçılığı suçunun işlenmesi sırasında suçta kullanıldığı iddiası ile sanık Aydın ***’ın kullanımında olan 34 VT **** plakalı aracın müsaderesi talep edilmiş ise de; suçta kullanılan 34 VT **** plakalı aracın suç tarihi itibarıyla bilinen değeri gözetildiğinde söz konusu aracın müsadere edilmesinin işlenen suça nazaran daha ağır sonuçlar doğuracağı, bu sebeple hakkaniyete aykırı olacağı anlaşıldığından, TCK’nın 54/3. maddesi uyarınca söz konusu aracın müsaderesine yer olmadığına karar verilmesi gerekirken...” gerekçesi ile hükmün düzeltilerek istinaf başvurusunun reddedildiği karar Yargıtay 4. Ceza Dairesi E 2023/15828 K 2024/2285 Karar sayılı Kararı ile onanmıştır. Kanaatimizce bu kararda Yargıtay, failin elde etmeyi umduğu menfaat kıstasını dikkate almıştır.

¹⁵⁷ Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı’nın “Somut olayda sanığın uyuşturucu ticareti yapma suçunun işlenmesinde kullandığı aracın, suçun işlenmesini kolaylaştırmasına ve suçtan beklenen sonucu elde etmeye yardımcı olmasına rağmen suçun işlenmesi bakımından zorunlu olmaması, suça konu satışa arz ettiği uyuşturucu madde ile aracın değerinin orantılı olmaması hususları dikkate alındığında, sanığa ait aracın müsaderesine hükmedilmesinin TCK 3. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen “orantılılık” ilkesine ve suça nazaran daha ağır sonuçlar doğuracağından aynı Kanun’un 54. maddesinin 3. fıkrasına göre hakkaniyete aykırılık oluşturduğu kabul edilmelidir” gerekçesi ile müsadere kararının kaldırılmasına ilişkin itirazını Yargıtay kabul etmiştir. Bkz. Yargıtay 10. Ceza Dairesi E 2020/20135 K 2021/3898, 24.03.2021.

¹⁵⁸ “...sanıkların marka hakkına tecavüz suçunun işlenmesinde kullandıkları araçların, suçun işlenmesini kolaylaştırmasına ve suçtan beklenen sonucu elde etmeye yardımcı olmasına rağmen suçun işlenmesi bakımından zorunlu olmamaları, araçların sadece bu suçun işlenmesinde kullanılmak üzere tahsis edildiğini gösterir herhangi bir tertibatın bulunmaması, sanıkların suça konu ayakkabıları satmakta kullandığı araçlar ile satışa arz ettikleri ayakkabıların değerinin orantılı olmaması hususları dikkate alındığında, sanıklara ait araçların müsaderesine hükmedilmesinin TCK’nın 3. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen “orantılılık” ilkesine ve suça nazaran daha ağır sonuçlar

kıstaslar göz önünde bulundurularak müsadere kararının orantılı ve hakkaniyete uygun olup olmadığı konusunda değerlendirme yapılmaktadır.

Yargıtay kararları incelendiğinde, orantılılık ve hakkaniyet ilkesinin sıklıkla 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu kapsamında yapılan yargılamalarda değerlendirildiği görülmektedir. Yargıtay istikrar kazanmış içtihatları ile kaçak olduğu tespit edilen eşyanın TCK'nın 54/4. maddesi gereğince müsaderesine karar verilmesi gerektiğini belirtmektedir¹⁵⁹. Yargıtay, kaçak eşyanın, taşındığı aracın müsadere edilmesi için orantılık ilkesi gereğince, kaçak eşyanın, nakil aracının miktar ve hacim itibari ile ağırlıklı bölümünü oluşturup oluşturmadığının araştırılması gerektiğini belirtmektedir. Yargıtay, hakkaniyet ilkesi gereğince ise nakil aracının suç tarihindeki değeri ile kaçak olduğu tespit edilen eşyanın değeri arasında makul bir oranın bulunup bulunmadığı yönünde değerlendirme yapılması gerektiğini belirtmektedir¹⁶⁰.

SONUÇ

Eşya müsaderesi, 5237 sayılı TCK'nın 54/1. maddesinde güvenlik tedbiri olarak düzenlenmiştir. Eşya müsaderesi, kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılan, suçun işlenmesi ile meydana gelen veya suçun işlenmesine tahsis edilen ya da niteliği itibariyle kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlike arz edip suçta kullanılmak amacı ile hazırlanan eşyanın mülkiyetinin devlete aktarılmasıdır.

Eşya müsaderesine karar verilmesi için kasıtlı işlenen bir suçun olması, eşya ile suç arasında bağlantının bulunması, eşyanın iyiniyetli üçüncü kişilere ait olmaması ve müsadere kararının orantılılık ve hakkaniyet ilkesine aykırı olmaması gerekmektedir. Suçun hazırlık aşamasında, suçta kullanılmak üzere hazırlanan eşyanın müsaderesine karar verilmesi için ise eşyanın, kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli olması gerekir.

Eşya müsaderesi kurumunun uygulanabilmesi için eşya ile suç arasında mutlaka bağlantının kurulması gerekir. Diğer bir ifade ile failin, suç işlerken üzerinde bulunan tüm eşyaların müsaderesine karar verilemez. Failin, üzerinde bulunan eşyanın suçun işlenmesi veya neticenin gerçekleşmesine herhangi bir şekilde etkisinin bulunması gerekir. Kanun koyucu suç ile eşya arasındaki bağlantıyı, TCK'nın 54/1. maddesinde yer alan “suçun işlenmesinde kullanılan eşya”, “suçun işlenmesine tahsis edilen eşya”, “suçtan meydana gelen eşya” ve “suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan tehlikeli eşya” ibareleri ile kurmuştur.

doğuracağından aynı Kanun'un 54. maddesinin 3. fıkrasına göre hakkaniyete aykırılık oluşturduğu kabul edilmelidir...” bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulu E 2017/19-45 K 2020/252, 10.03.2020.

¹⁵⁹ Bkz. Yargıtay 7. Ceza Dairesi E 2021/29431 K 2024/2317, 04.03.2024; Yargıtay 7. Ceza Dairesi E 2021/13951 K 2024/2316, 04.03.2024.

¹⁶⁰ Bkz. Yargıtay 7. Ceza Dairesi E 2021/28245 K 2024/7052, 16.09.2024.

Eşya müsaderesi bir güvenlik tedbiri olduğundan amacı, suç ile bağlantılı olan eşyanın toplumda oluşturduğu tehlikeyi önlemektir. Diğer bir ifade ile eşyanın failde bırakılması durumunda eşya yeniden suç işlenmesinde kullanılabilir. Bundan dolayı müsadereye konu eşyanın failin mülkiyetinde bulunması gerekir. Müsadere kurumunun uygulanması ile failin, doğrudan mülkiyet hakkı sonlandırılacağından karar verilirken orantılılık ve hakkaniyet ilkeleri gözetilmelidir.

Müsadere kurumunun uygulanmasında, sorunlardan biri içtihat birliğinin sağlanmamasıdır. Örneğin, dosyada delil olarak saklanması gereken eşyanın kimi zaman müsaderesine karar verilirken kimi zaman ise hem müsaderesine hem de delil olarak saklanmasına karar verildiği görülmektedir. Yargıtay'ın her iki yönde uygulamayı da kanuna uygun bulduğu kararları bulunmaktadır. Kanaatimizce mülkiyet hakkına yoğun müdahalede bulunan müsadere kurumunun uygulanmasında Yargıtay somut kıstaslar belirlemeli ve içtihat birliği sağlamalıdır.

Müsadere kurumunun uygulanmasında bir diğer sorun ise eşyanın aidiyeti konusunda ihtilaf bulunması durumudur. Müsadereye konu eşya hakkında hukuk mahkemelerinde dava açıldığında Yargıtay hukuk daireleri, ceza mahkemesinde görülen davanın bekletici mesele yapılması gerektiği yönünde karar vermektedir. Yargıtay ceza daireleri ise cezai sorumluluk yönünden yargılamanın yapılması ancak aidiyeti ihtilafı olan eşya için *“hukuk mahkemesinde dava açma muhtariyetine”* şeklinde karar verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Ancak müsadere, suça bağlı bir yaptırımdır. Eşyanın suç ile bağlantısının saptanması için ise müsadere, mutlaka suça ilişkin yargılama ile birlikte değerlendirilmelidir. Bundan ötürü ceza hâkiminin CMK'nın 218/1. maddesinde yer alan, *“Yüklenen suçun ispatı, ceza mahkemelerinden başka bir mahkemenin görev alanına giren bir sorunun çözümüne bağlı ise; ceza mahkemesi bu sorunla ilgili olarak da bu Kanun hükümlerine göre karar verebilir”* şeklindeki yetkisini kullanarak müsadere yönünden değerlendirme yapması gerektiğini düşünmekteyiz.

Yargıtay'ın içtihat haline gelmiş kararlarının incelenmesinde, müsadere kurumunun uygulanmasında eşyanın aidiyeti konusunda suç tarihinin esas alındığı görülmektedir. Ancak çalışmamızda belirttiğimiz üzere müsaderenin amacı, suç ile bağlantılı olan eşyanın toplumda oluşturduğu tehlikeyi önlemektir. Eşya, failin mülkiyet alanından çıkmış ise tehlikeden bahsedilemez. Bundan dolayı müsadereye konu eşyanın karar tarihindeki aidiyetinin göz önünde bulundurulması gerektiğini düşünmekteyiz. Aksi takdirde suç ile ilgisi bulunmayan bir kimsenin mülkiyet hakkı sınırlandırılmış olacak ve bu kişi hukuk mahkemelerinde hakkını aramak zorunda bırakılacaktır.

KAYNAKÇA

- Akbulut B, Ceza Hukuku Genel Hükümler (3. Baskı, Adalet 2016)
- Aldemir H, Türk İnfaz Hukuku Ve İnfaz Yargılaması (Bilge 2012)
- Arslan MB, ‘Türk Ceza Hukukunda Müsadere’ (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Galatasaray Üniversitesi SBE 2014).
- Artuk M, Gökçen A, Alşahin E, Çakır K, Ceza Hukuku Genel Hükümler (16. Baskı, Adalet 2022)
- Aslan B H, Kazanç Müsaderesi (1. Baskı, Seçkin 2006)
- Aydın M, ‘Ceza Hukukunda Orantılılık İlkesi’, (2024) 15(57) Türkiye Adalet Akademisi Dergisi 141-168
- Aydın ÖD, ‘Malvarlığına İlişkin Bir Emniyet Tedbiri Olarak Türk Ceza Yasası’nda Müsadere’, (1993) 43(1) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 143-156
- Bakıcı S, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Genel Hükümleri (Adalet 2007)
- Baytaç AB, ‘Türk Ceza Hukukunda Müsadere (TCK m. 54-55)’ (Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Marmara Üniversitesi SBE 2009)
- Centel N, ‘Yeni Türk Ceza Yasasında Cezalar Ve Güvenlik Tedbirleri Sistemi’, (2005) 9(1) Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 359-368
- Centel N, Zafer H, Çakmut Ö, Türk Ceza Hukukuna Giriş (10. Baskı, Beta 2017)
- Centel N, Zafer H, Çakmut Ö, Türk Ceza Hukukuna Giriş (7. Baskı, Beta 2011)
- Çınar A R, ‘Aleyhe Değiştirme Yasağı Kuralı’ (2013) 19(2) Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi (Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan) 603-666
- Demirbaş T, Ceza Hukuku Genel Hükümler (16. Baskı, Seçkin 2021)
- Dönmezer S, Erman S, Nazari Ve Tatbiki Ceza Hukuku (14. Baskı, Der 2020).
- Erem F, Türk Ceza Hukuku Cilt 1 (Ankara Hukuk Fakültesi 1960)
- Eren F, ‘Karayolları Trafik Kanununa göre Motorlu Araç İşletenin Akit Dışı Sorumluluğunun Hukuki Niteliği Ve Unsurları” (1987) 39(1) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 159-212
- Ergün GO, ‘Suçta Kullanılmak Üzere Hazırlanan Eşyanın Müsaderesi’, (2021) 153 Türkiye Barolar Birliği Dergisi 169-185

Ersoy U, Can S, 'Eşyanın Dosyada Delil Olarak Saklanması Kararı Üzerine Bir İnceleme', (2023) 14(53) Türkiye Adalet Akademisi Dergisi 285-310

Ertay Ş, Cumalıoğlu E, Serdar İ, Eşya Hukuku (16. Baskı, Barış 2021)

Gedik D, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu' na göre Müsadere (2. Baskı, Yetkin 2016)

Giyik A, "Eşya Müsaderesinin Olumsuz Koşulu: Eşyanın İyiniyetli Üçüncü Kişiyeye Ait Olmaması" (2024) 30(1) Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi-Hukuk Araştırmaları Dergisi 86-132

Gödekli M, Ceza Hukukunda Güvenlik Tedbirleri Ve Muhakeme Usulü (Adalet 2020)

Güler G, "Bir Güvenlik Tedbiri Olarak Müsadere Ve Göçmek Kaçakçılığı Suçu (TCK 79) Bakımından Uygulanması" (2023) 10(2) İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 265-296

Güngör D, Toroslu H, 'Müsadere Ve Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması İlişkisi Üzerine Kısa Bir Değerlendirme' (2016) 65(4) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1967-1980

Günler K, "Türk Ceza Hukukunda Müsadere" (2014) XVIII (3-4) Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 849-876

Hafizoğulları Z, "Emniyet Tedbirleri", (1991) 46(3) Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi 45-58

Hafizoğulları Z, Özen M, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (14. Baskı, Usa 2022)

Hakeri H, Ceza Hukuku Genel Hükümler (29. Baskı, Adalet 2020)

İçel K, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (7. Baskı, Beta 2023)

Kamer VK, Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı (2. Baskı, Adalet 2014)

Karakehya H, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (1. Baskı, Adalet 2022)

Katoğlu T, Ceza Normlarının Zaman Yönünden Uygulanması (1. Baskı, Seçkin 2008)

Koca M, 'Türk Ceza Hukukunda Müsadere Yaptırımı' (Lexpera Blog, 27.05.2020) <<https://blog.lexpera.com.tr/turk-ceza-hukukunda-musadere/>> erişim tarihi 15 Ekim 2024

Koca M, Üzülmüş İ, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (15. Baskı, Seçkin 2022)

Kretschmer J, “Ceza Hukukunda Suçun Kanuni Unsuru Olarak Eşya” (Çev: Kazım Furkan Ağkuş, Can Eralp Elibol) (2021) 3(2) Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 157-170

Malkoç İ, Yeni Türk Ceza Kanunu Madde 1-178 (3. Baskı, Malkoç 2008)

Nuhoğlu A, Mukayeseli Hukukta Ve Türk Ceza Hukukunda Özgürlüğü Bağlayıcı Emniyet Tedbirleri (Adil 1997)

Önder A, Ceza Hukuku Genel Dersleri (Filiz 1992)

Önder A, Ceza Hukuku Genel Hükümler III (Beta 1989)

Özbek V, Doğan K, Meraklı S, Bacaksız P, Başbüyük İ, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (14. Baskı, Seçkin 2023)

Özbek V, Ekonomi Ceza Hukuku (2. Baskı, Seçkin 2021)

Özden NK, “Türk Ceza Hukukunda Müsadere” (2023) 5(2) Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1058-1086

Özen M, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (4. Baskı, Adalet 2021)

Özgenç İ, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (17. Baskı, Seçkin 2021)

Öztürk B, Erdem M, Uygulamalı Ceza Hukuku Ve Emniyet Tedbirleri Hukuku (21. Baskı, Seçkin 2021)

Parlar A, Hatipoğlu M, 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yorumu (Yayın 2008)

Sözüer A, ‘Alman Hukukunda Müsadere Yaptırımı’ (2003) 36 İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Polis Dergisi (Cumhuriyetin 80. Yılına Armağan) 397-406

Şen E, ‘Eşya Müsaderesi Ve Müsaderede Yaşanan Bazı Sorunlar’ (Ersan Şen, 29.07.2023)

<<https://sen.av.tr/tr/makale/esya-m%C3%BCsaderesi-ve-musaderesinde-yasanan-bazi-sorunlar>> erişim tarihi 29 Eylül 2024

Şen E, Yeni Türk Ceza Kanunu Yorumu (Vedat 2006)

Tafran A, ‘Türk Ceza Hukukunda Kazanç Müsaderesi’ (2016) 7(13) Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 11-31

Taneri G, Müsadere (1. Baskı, Bilge 2013)

Tünay M ‘Müsadere Ve Müsadere Muhakemesi’ (Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi SBE 2014)

Yenisey F, Plagemann G, *Alman Ceza Kanunu-Strafgesetzbuch* (2. Baskı, Beta 2015).

Yerdelen E, Müsadere ve Mülkiyetin Kamuya geçirilmesi (Adalet 2010)

Zafer H, Ceza Hukuku Genel Hükümler (5. Baskı, Beta 2015)

<<https://www.tdk.gov.tr>>

<www.uyap.gov.tr>